КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а пехкашнара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лаккхехьарча Советан Министрийн Советан орган

(С В Е Т)
Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛУ 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 14е (4433). | ЕРА, 26 ноябрь 1970 шу. | Мах 2 кап.

ВЕНГЕРСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ ПАРТЕ X СЪЕЗДАГА

Дезза новкъостий!

Советски коммунисташкара а дерригача советски халкъагара а тхойн йІайха вежарий маршалла хаит оха шуга, Венгерски социалистически болхлой парте X-ча съезда делегаташка а шуга гІоьла венгерски коммунисташка а, халкъа Венгре беррига къахьегамхошка а.

Шай IX-ча съезда решенеш кхочушъеш а оьш, Венгерски социалистически болхлой парте венгерски халкъ чІогІа йІубенан дІахьийлад шерра социалистически общество хьалйоран цавцьагІа, ВНР экономика, Іилма, культура дегІаккхуьйлача кхиа бахна – ена толамаш доьхьа Іадаш а даш. Уж толамаш — шай мехала хьаьдача хьалхаьнца марксизма – ленинизма юкъара закономерносташ творчески юкъехьахьахьача ВСРП-ас генеральни никъ берраргІа чакхбоалаш хилара дола къаьгта теша, парте беча Іалаьмате боккача балхан Венгерски Халкъа Республика къахьегамхоша куц политика шерра хьалацарам итог. Социализм хьаьлера шахьаш толаме кхоачушъяра дакъе боккхача лоархІаме да ВСРП лоархІаргІа до боалаш социалистически интернационализма принципашта тешаме хилар, социализма мехкашта юкъе вежарашха цхьана леладу гІуллакхаш дегІаккхуьйлача. ВІ... Экономически новкъостал дара Советан Варшавски Договораш юкъе дакъа лоацца марчаьхьалхенаш хьотадуга чІогІІдеча юкъе дакъа лаца.

Марксистско-ленински хьехама принципальни лаьрда тІа дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама цхьоагІо чІогІъера, империализмана духьаларча, халкъий маьршонаш кхерамлехен тІехьарча деррига прогрессивни демократически низашта юкъе цхьана леладу гІуллакхаш шердара тІаьхьарзадаь ВСРП хьегача хьаво дакхха а доагІаш дуьнен халкъашта юкъе цун сий а дахьахад, из хьал а лаьцад.

Вай партеши мехкаши вІашагІдуьйзаденнад советски венгерски халкъашта цхьана карагІаьнначча новшан бувзамашца, Советски коммунисташ империалистически реакцен тІемаш низашта духьаларча, социализман коммунизман сийлахь – доккха гІуллакх боьхьаца вотдеккхара тІехьарча къовсаме тохалахьа чакхьбьаха дотгагІен соратшах лоархІ Венгерски социалистически болхлой партех. Укх тІехьарча шерашка советски венгерски коммунистий деккара доттагІаш яхы а дукхагІа чІогІ а йина, хІанз вай юкъ мехка халкъашта юкъера масса оагІорахьа цхьана леладу вежарий гІуллакхаш дІахо хІахьахкашкахьа цкуьлаш бола боккха ина а хинна дІаьттад.

Доккхий толамаш доахада оаш, тха дезза доттагІий, ВНР-е социализм хьалхьа оккарга болача вахьа тІа лоархІаме рубежаш бехалхьа ВСРП Х-ча съезда балха тІа керда потаолам а йоахийла, керда хІамаш карагІа а дуйлалда деррига венгерски къахьегача халкъа духьа!

ЧІогІ а лудда, хадам а хуьлда пергІатача венгерски халкъаш тІа социализмана карагІдувлараш!

Даьхьал хилда советски венгерски коммунистий деккара новкъа, Советски Союзан Венгерски Халкъа Республикан халкъий доккхий доттагІал!

Даьхьала хилда деррига дуьнен коммунистан марксизма – ленинизман пролетарски интернационализман барда тІа цхьоагІо болаш кхотабелахь хуьлга!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

ПРОЛЕТАРСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА БАЙРАКХА КІАЛ

ВСРП X СЪЕЗДЕ

БУДАПЕШТ, 24 ноябрь. ШоллагІа ди да венгерски коммунистий съезде болх бу. Кхо балхага чІоагІа укх тІаьхьйта лахувгІаш ба республикера беррига къахьегамхой, вежарашка йола партеш, социалистически мехкий халкъаш. Венгре вахарерча цу йоккхача событе лоархІам къаьстта лакхбу съезде коммунистически болхлойн партей 30 соагІа делегаци хилара. Съезд дІеранІа маршаллан телеграммаш ух еррача континентий вежарашка йолча партешкара — цу хьакъехьа хоам бу толан ІуйранІарча заседание председательал деш вочча ВСРП ЦК Политбюро члена А. Апрос.

Съезде юкъа йоаленнад Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитетан Центральни контрольни комиссен отчет. ЧІоагІа бехкаккхам а вешаш къамаьлаш дора делегаташа, Венгре социализм хьалхьара декхараш сихагІеш дикагІеш бу дахь кхоачамдергдар — хьоІ кхача уйлайн предложенеш хьакъехьа даьла а бурлаш. Делегатий къамаьлашка белгалагІа йола моттиг яр парте политика къобалъяр, из чакхъякха кийча хилар. Цар белгалдоах социалистически мехкий партешкарей халкъашкарей, вІтара хьалха КПСС-ашара а Советски Союзашкара а вежарий бувзамаш масса оагІорахьа цхьана леладу гІуллакхаш дІахо дегІаккхувлар а чІоагІдар а боккхача лоархІаме хилар.

Къамаьл де доаш ху КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева. Беррига а хьалгІовтт. ЧІоагІа гІадбаьдаь дІахьдаь тІоарах техар цаь.

Нов. Л. И. Брежнева даь къамаьл

Сийлола съезда делегатий!

Дезза новкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте делегаце дог тІара барках оаш шоана шоай съезда балха юкъе дакъа лаца оаш тхона торо яларах.

Советски Союзерча 14 миллион болча коммунисташкара, беррига а советски къахьегамхошкара шоай дІайха вежарий маршал ду оаха Венгерски социалистически болхлой парте Х-ча съезда делегаташка, венгерски коммунисташка, дерригача венгерски халкъага.

Шух, парте съезда хьа тхоай торо хилар оаха чІоагІа дола лоархІ из тхоай йоккха сий хир хинна ца Іеш, вежарашка йолча партеша цхьана гІуллакхаш леладара, опит вІашаа йоалайтара форма а хиларах. Духьал съезде болх беча хьалашка дазза холургІа цхьана лоаттабеча къовсамга гІоллорча новкъостий гІуллакхаш уйлаши, юкъарча доаллаш йоаргъа дІахо социализм хьалъера лоархІамегІарча проблемех аьла коллективни решенеш тІаьхьа творчески процесс.

ЧІоагІа уйла тІаьхьйтаи хьашт долаши лаьйнгІар оаха новкъоста Яноша Кадара вьча ВСРП Центральни Комитета отчетни доклада. Цу доклада тІа вьча дукха шера социалистически Венгре баьча балхеи из дегІаахарей итогий дІадвизо боахьоиа дог теша а деш хьаьоох, венгерски коммунисташа шоай IX-ча съезде лейрхІар такая реальность а хинна дІаьтта хилар.

Венгерски коммунисташтеи социалистически Венгре дерригача къахьегача халкъан карагІдьиннарша, оаш белгальеш йолча кердача перспективаша, вежарашка долча кхьча мехкий толамаша вІаьхха а кхы цІаьхха а баьлду обществера шийна кулгалдара роль коммунистий парте чІоагІен лоргІен кхоачашьеча хьалашка социализма тоадаш йоккхий хилар. Парте кхотаду, цаІ а бий вІашагІтох болхлой класса, ахархой, интеллигенце низаш. Цо хьалхашка лаьтта деккараш кхоачашдергга долга нийса маьлаш хьалхьах, социализм хьалъера юкъарча закономерносташца хьалхье леласш а шоай мехка къамийн исторически башхалонаш тергальеш а.

Боккхеи белгала творчески болх бу Венгерски социалистически болхлой парте, венгерски халкъа ташаме воІ, вокхай сий долаши вола дуьнен халкъаште юкъерча коммунистически болхлойн болама деятель новкъост Янош Кадар парте лаьттача цун Центральни Комитета.

Тхона, советски коммунисташта, дика хов тхоай венгерски новкъостаиа мехка халкъа боахама эффективность лакхъяра социалистически дзалахье дІахо чІоагІъяра лоаттабеча къовсамах дола хІамаш. Тхона хов, централизовании планировани экономически стимулаш юкъеххахьарца цхьана тар а еш, шуй парте производствана социалистически способа совленех биззагІа пайда эца гІертар хиларах дола хІамаш. Тхона хов, Венгерски социалистически болхлой парте социалистически демократи дегІаккхувлара тІаберзабаь лерргІа никъ лелабеш хилар. Цо къахьегамхошта коммунистически кхетам баларе лаьи чІоагІа уйла тІайоаьйт, буржуазни идеологена духьал, марксистско-ленински теори дьтахьара а ерзлаьара а харцахьаяхара духьал лаьгІ ца болийташ къовсам лоаттабу. Социалистически обществе дегІаахара лоархІамегІара проблемаш къоастаяраш лаьиа из принципиальни никъ ма барра кхета а бу. ЧІоагІа дика а лоархІ Советски Союзе коммунисташа. Цунах гу тхона вай партеш традиционно вІашагІтохар дола, йохаргІоппача цхьоагІона деналеча революционни солидарностен бувзамаш Іалаьмате дика хилар.

Новкъостий! Вайна массанена а дика хов, социализм коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсамо дукха хала деххараш кхоачашдеш хІалехаш хилар. Социализм коммунизм хьалъера дегІаухачарча хІара кердача рубежа вай партешта хьалхашка шай чоалханера проблемаш уготтаю. Из а естественни диалектически процесс. Сетийна вахар лехаш коммунисташа, массайа а дІахо, дІахьалхашкахьа ух уж. Из цІаьхха, дог теша а деш, бакъду новкъоста Кадара доклада а, шуй съезда еррига атмосфера а. Изаморг аьа мегаргдолаш да Советски Союза Коммунистически партен кхьча социалистически мехкий вежарашка йолча партейи гІуллакхех а.

ХІаьта, корттера, новкъостий, шоана лаьт кхьча, из лаьт, социализма мехкий коммунистий вай общественни дегІаахара хІаллерча хию хьалхашка уггаден доча деккараш толаме кхоачашдара хьалаьиза лаьрг мал доаца хьалах хиларах.

Советски Союза, Венгерски Халкъа Республикана, кхьча социалистически мехкашта хьалхашка исторически деккар лаьттад вай делошка масс мете вІаргаш тохаш лаьтта керда дуьне хьалдерий хьалхарча мугІарашка хила. Дуьнен халкъашта юкъерча арене,

(Чаккхедоалар 2-ча оагІо тІа.).

КУЛЬТПРОСВЕТУЧРЕЖДЕНЕЙ АРГІАНАРА ДЕКХАРАШ

КПСС XXIV-ча съезда сийна кхоьйча яхье доккхий социалистически деккараш тІа а ийца, из дьаьлача дезза сийленца вахьбала кийчаш я республика культпросветучрежденеш. ХІара цайна хьалхашка лаьттача корттера декхарех цаІ за Іен замалахь бергболча балде наь шин йаккха ІЦа дешар. ХІара клубе, культура ЦІагІа оттеть хиле еза бергбола беррига болх чулоацаш йола кийчаш.

Наха юкъера культурно-массови болх тоаберга эгара ьаттуй болошагІа йола ха а Іен весе. Къаьшкарча балхех муьхаьбакхеи юртакарча къахьегамхой безам дуьхагІа тІаува хІаьа культура учреждененша. Тайп-тайпа дешаьха хьоьшташ цаІ тІара дуй библиотекера керда книжка дешаре, цхолагІер — художественни самодеятельносте дакъа лацара, кхоалагІар — тематически сайре вІашагІйоллача вахара, кхетта кхы а.

Из дерита теркал а деш вІашчІехьбаккха беза хІара культура учреждене шийн болх.

Цу тайпара болх вІашгІехьбеккхна культпросветучреждененаш духа а республика. Къахьегамхошта дика доаьй а дукха дазам ца да Сунженски райони культура ЦІа. ХІанз кук коллектив тІагІерта кийчо ай а Іаи замалахь бергболча балха. ВІашагІахкий художественни самодеятельноста тайп-тайпа кружокаш, хоровой, халхара, духовой оркестра кхьораш. ХІанаьа дукха керда вах дІеладьбаь цига дакъа лоацартдолаш. Культура университете укх шера болх беш пхиъ факультет кургъа. Керда программа хийъеш я культура Дворца агитбригада а. Йоккха опит Іоаьай до укх дьахь 78-зза кийнай из кхашка къахьегамхой болч, хІаьта юртазарча клубашка керда бархІ агитбригада вІашагІйолла новкъостал а даьа.

Традици а хина дІаяттад Сунженски райони культура ЦІагІа тайп-тайпа тематически сайре вІашагІьехкига. Укх гаргарча бетташка хургІола цу тайпа сайренаш а белгальний культура ЦІен коллективо. Укх шера шоай кхаьаща цига вІашагІдоллан Сердалон газета. Дика болх беш я методически кабинет а.

Цу духьа хІара сарахь дукха наьх гул Сунженски райони культура ЦІагІа. Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара хьастдина дІаьттад из.

Дукха дукха наькадараш ю Грозненски районерча культура учреждененаш балхех а. Къаьстта белгалдаккха мегаргдолаш за цига керда традиционни обрядаш вахара юкъеккхахьаре, тематически сайренаш вІашагІъехкара гІулакх. Культпросветучреждененаш кулгалхоша кхетта йоакхо ю художественни самодеятельноста коллективашта юкъе дукхагІа кагирхой чуозара. Еррига культура учреждененаш дика кийчъенный Іаьна.

Іан замалахь мел эша хьалаш Іалашдара. Іей бергбола болх яхагІча тайпара вІашгІехьбаккхара чІоагІа йоакхо ю Советски районерча культура учреждененша. Белгалъаьний пойдана мероприятеш. Художественни самодеятельноста дакъа лоацаш дукха нохчий малхарий ба. Цига дика лелаху хІалла латтача къахьегамхой сий дезделга.

Цу, тайпара масалаш кхы дукха а доалас бий я. ЦхьабагІа, массаньа дитта латтад гІуллакх. ЦхьайолІ моттигашка теса лелабу культпросветучреждененаш болх. Белгалдьоаккхаш Іан замалахь кхоачашда деза деккараш, хІаьта цхьайола клубаш хІаьа а тІехь болхьоица Іенна кийчьахаа я.

Дукха кхоачамбоацараш за Назрани районерча культура учреждененаш балха юкъе. Наха дукха сакъердаме ца цигарча районни культура цІагІа а тІехь. Во вІашагІехьаьххаа цига тематически сайренаш вІашагІъехкига, кинофильмаш гойталга. Укх тІехьарча хана, къаьстта вохла лел художественни самодеятельноста коллективаш болх.

Тоабе безаш ба Надтеречни, Урус-Мартана, МалгІабика районашкарча цхьайолча клубай болх а.

Цу тайпара кхоачамбоацараш кхы дІахо ла мегаргаш. ХІанз культпросветучрежденешта хьалхашка лаьтта корттера декхар за Іан замалахь бергболча балха шерра программа оттаяр, из толамца кхоачашьяра мел эшар Іалашдар. Эггара хьалха теркам тІаберийта беза хІара клубе, культура цІагІа художественни самодеятельносте коллективаш вІашагІйоахара, цига юкъе дукха нах чуозара, къаьстта кагирхой. Ца хаддаш йоакхо е еза художественни самодеятельноста коллективай репертуар сакъердаме а кхайни чулоацам кІоарга болаш а хилийтара. Из айха юкъаехна хилга еза моттигерча вахарца.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, керда традиционни обрядаш вахара юкъеккхахьара, дикагІбарий опит шерра йоаржаяра боккха лоархІам болаш я тематически сайренаш. Уж вІашгІехьаьхара дика опит Іоаьай республика цхьайолча культура учреждененаш. Шерра йоаржае еза цар опит.

Наха юкъе книжкаш йоаржае а книжкаш дешараш дукхагІа хилийта а декхарийла я библиотекаш. ХІара библиотека хилийта деза юртболама экономика дешаш дола литература.

Партийни, комсомольски организацеш, культура районни отделаш декхарийла а культпросветучреждененаш балха декна йоакхо е. Цар балха дешаш дуьна деза КПСС райкомий бюро заседанешка.

Къаьстта теркам тІабахийта беза культпросветучреждененашта кадраш кийчъяра. Культура министерство декхарийла я кадраш кийчъяра гІулакх шІенкашта тоаде.

Культпросветучреждененаш балха юкъе хьаьара дакъа лаца деза юртарча интеллигенце.

Деннаша денга гаргакхочаш лаьтт КПСС XXIV съезд бола бе йолаьургІола ха. Республика культпросветучреждененаш сийлен деккар да, масс оагІорахьара болх тоабаь цу дезача денна вай къоалдар.

БОККХА ТОЛАМ

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО 11 БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Мехкадьтта дайзача, мехкадьтта чакхдоахача, химически, энергетически, машинашъеча, ягІача кхачени промышленносте отраслий боахамаш хама хьалха — 24 ноябре кхоачашъяьй продукцеш реализаци яран дукхагІйола предприятегІаре издацаш оракецарен 11 беттий задани. Бутт боаш планал совгІа дукха мехкадьттан цун тайп-тайпара продукцеш, машинаш, аппаратеш, кхыйола продукци дургья Дьахкина.

КПСС XXIV съезда сийлаца кийъадахара шерра лорикча социалистически яхье низ тоа къахьегамхошта лоакха толамаш даха. Цул совгІа производствени хонмастех беттгІа пайда а ийбеш, производствени къахьегамо хьалемен эрго а доахаш республика промышленноста боахамаш дукхагІа арахаь продукци. Совки укх хамаца нийсдича борІ процент дукхагІа хуь из. Аз дезе, къахьегама оапарие дегІаахара четах хуь из.

Социалистически яхье хьалха латташ хьайоагІа «Октябрьнефть», «Сунжанефть» мехкадьтта промыслови управлени коллективаш. Хьалхарча 22 дий шоллагІча 9 дийн хамаа хьалха кхоачашьяь цар «Іаьрка дикув» декхарь 11 бетта задани. Иштта дика, оасаре къахьег Ленина цІерагІча машиндьтта чакхдоахача завода, Шерипова цІерагІча нефтемасло завода, химкомбината, «Нефтехимзапчасть» завода коллективаш, иштта кхы дукхахар а.

Боахама реформа кердача хьаласига Іилма-технически прогресс чакхьйиккхаре, сихагІа керда техника хьаяра, Іилма карагІдаьннараи тешашагІа йола технологии хийъяхьаяра, халачон чоалхинерчеи балхашта механизаци автоматизаци яра дикаш творчески дикагІа уйла тІаьхьйита къастаду. Экономически стимулированни чІагІьяраи, къахьегамі Іилман лаьра тІа вІашгІехьбаккхара, корттерча производствени фондах дикагІа пайда ийбарах, кхьдараш дарах совлархчул йорхІаза лакхьенный къахьегама оасарда.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьара Совет гулъярах дола
НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч - ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

ДІахалгІа хержача Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета иссалгІа сесси 1970 шера 29 декабре города Грозне гулъе.

Нохч - ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатела заместитель **М. МАМАЕВ.**

Нохч - ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный.
1970 шера 25 ноябре.

СОВЕТСКИ ІАЬДАЛ, ХАЛКЪА ІАЬДАЛ

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ЮРТИЙИ ПОСЕЛКАЙИ СОВЕТИЙ ИСПОЛКОМИЙ ПРЕДСЕДАТЕЛИЙ ЕРРИГРОССИЙСКИ СОВЕЩАНИ

Воронцовта йийлаз дола, дог веяра а лите гуьйаьдин лакъ диаш, юкъарча доаллаш хахгача, хьалоагІа, дукхьелара а югІайочаи доаллаш а хьаьа оргаш цар йоІамаш бола Іальме да къахьегамхой депутатий Советаш хьинах В. И. Ленина. Юкъерча доаллаш Советий начахьалхе хьаьаьо дакъа а лоацаш хьалхача РСФСР эггара хьалхача Конституце тІа белгалдоаххар юртий Советаша шоаш вІашагІтехача тевратоее тІа Іаьдал дизза кхоачашдеш дІадо.

Вай хана юртийи поселкайи теркаторе тІа бах мехка бахача нахех ахаш гаота нах. ВІаьш эзараш нах баха пункташ, этташ эзараш колхозаши совхозаши, дукха социально-бытовойе культурни учреждененаш я. Цу Іалаьмате боккхача а чоалханеча а боахама доал деш бе хІанз из эзараш цаІа ахк миллион гаргга депутаташ. Боахамех социально-культурни вахар хьаьдечен моттигерча Советий Іалаьмате боккха лоархІам хилар белгалдьаккхо КПСС Центральни Комитето 1957 шера маот бетта тІайийнача «Юртийи поселкайи Советий болх тоабарах» болча сецам тІа.

Из сецам кхоачашдеш миста бу дувалара, парте XXIV съезда дахь мадоагІара вакъадахара Советашта хьалхашка лаьттача деккараша лерах а къахьегамхой депутатий юртийи поселкайи Советий ерригроссийски совещани. Из хьайийлар 24 ноябре Москве, Поккхана Кремлевски Дворце. Столице баьхкар Российски Федераце тайп-тайпарча мехкашкара шин эзар гаргга нах.

Гулбеннарша безаме тІаькъаз новкъостий Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, И. В. Капитонов.

Совещани хьайийлар РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела М. А. Яснова.

Советий социалистически начахьалхеи политически дарь эггара дукхагІа нах юкъе бола халкъа организаци хилар белгалдьаккхар из. Парте хаддаш тергаш ю дІахо а социалистически демократи дегІайоалаеча, къахьегамхой депутатий Советий лоархІам лакхбаь, Советаша шоай полномоченех биззагІа пайда эцар йоакхо ю.

Моттигерча Советий болх тоабара тІаьбахьиъ цхьайола лоархІе сецамеш кхы КПСС Центральни Комитета. Дукха за дІахьаьи укх документаш гІаьйца, цхьабакъда хІанзе а толуш я Советий болх айбаьа цар ен йола доакхо. Парте Советий еш йола йоакхо къаьстта хьахьоох укх Ерригроссийски совещание а.

Совещане балха юкъе дакъалоацаш бе СССР-ен РСФСР-ен Лаккхехьарча Советий Президиумий членаш, РСФСР Министрий Совета Председатела заместителаш, министраш, автономни республикай Лаккхехьарча Советий Президиумий председателаш, Министрий Советий председателаш, краьйе областийи исполкомий председателаш, хІаьта иштта центральни ведомствай, партийни боахамах организацей хьалхе лелаю болхлой.

«Къахьегамхой депутатий юртийи поселкайи Советий болх тоабарах» болча КПСС ЦК сецам кхоачашбарах КПСС XXIV-ча съезда даха мадоагІара вакъадахара хьалхерча Российски Федераце къахьегамхой депутатий юртийи поселкайи Советий декхарех доклада йина КПСС ЦК Политбюро члена, РСФСР Министрий Совета Председатела Г. И. Воронова.

Вай совещани хьа, хьаьоо цо, советски наха бархІагІа пхе шера план кхоачашьеш хІама кхоллаш бахьа бахе итогаш еча, парте XXIV-ча съезда баха мабоагІа тІа вакъабаха кийчъеча хана. Цуна духьаладенна цу хьоайнча йотьяш РСФСР-е гІолла пятилетка кхоачашъяра хьалхе а яь итогаш. Цул совгІа из чІоагІа доагІаш до боахамеи социально-культурни вахар хьалхечен хьинаре дакъа лаца декхарийла йолча моттигерча Советий эггара дукхагІа нах юкъе болчен дукхча наха декъа лоацачен эзенов вахалаша дакъа лоацан совещане.

Российски Федераце промышленноста производства боахам 1965 шерашца нийсбеча 1,5-зза гаргга лакхбеннаб. КПСС XXIII-ча съезда Директиваш маьхкара бедда. Пхе шера къахьегама оасарло 34 процент лакхлургья. ХІана из миллиош нах дикахьах даь дакъе продукци тІаьхьйттай къахьегама оасарло дикахьеиче четах. Бахьана наха эша товараш ераденнигга 1,4-зза совгІа лакхденнад, бахача наха бытовой гІуллакх деча балхий боарём — 2-зза.

Кхы кІеззигагІа толамаш даьхадар РСФСР юрта боахама къахьегамхоша а. Цар толамца кхоачашдо парте XXIII-ча съездо оттадаь боккхача лоархІама юртболхара политически деккар — 1970 шера РСФСР-е гІолла 110—112 миллион тоннага кхоачаш ялт дамхар. Укх шера заловой чуйиа ялт 112 миллион тонн хилар.

Совхозашкеи колхозашкеи боахам болх баьб дІахо а обществени хьайбай боахам дегІабоадабеш. Хьайбашта кор тІаро оакхаьроеши дукхагІа дишад. лакхденнай цар продуктивность дукхагІа доаххе хула, шура, фуам, тха.

КПСС ЦК сецам кхоачашбеш, юртийи поселкайи Советаша партийни организацей хьалхлеца дикка тоабьиб болх, хьинаре новкъостал даьа миттлегха хахал хьалха кхоачашьяра, аьдна белгалдьаьккхар докладехьа. Вай парте, цун Центральни Комитета хІара декха йоакхо а къахьегамхой депутатий Советий, цар беррига болх тоабара. КПСС ЦК из дг коммунистий хьалхьи Советий лоархІам лакхбаш хилара, доалла хІама чулоацаш халкъа органхаш, цун цхьоагІо чулоацаш уж хилара.

Города Москвай Бауманс кхоршахах оарга хоржамхой гобане ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева белгалдьаьккха махиллара. Советаш шоай территоре тІа даьй хила еза, дикка хьожаш даьй хила еза. Уж хила еза инициатива йолаш, гІуллакхаш хІама деш, общественни хьоштаца йоагІа, поселка къахьегамхой хьашт тоаше лархІа хови.

Миллионашта болча болхлошта, колхозхошта, интеллигенце вакилашта Советашка чакхйоахнех начахьалкхена общественни гІуллакхашта доал дара геттар дика школа. Дукхьала РСФСР юртийи поселкайи Советашка хержаб 758 эзар депутат.

КПСС ЦК Советех болча сецамо Іалаьмате йоакхо воздействи ю юртийи поселкайи Советий беррига болх тоабара, аьна белгалдьаьккхар Г. И. Воронова. Цар авторитет дикка лакхъеннай, болх кхы а дукхача оагІорахьа бу. Боахама гІуллакхашта, начахьалкхои планаши заданеши шоай ханнахьа кхоачашьяра, лаьттах, техникахи материальни къахьегамен ресурсех дикагІа пайда эцара, къахьегама дисциплина чІоагІьяра, къахьегама хьалаш тоадара Советаша еш йола алинех хоачуш лакхъенный. Кхы а тІаьхьа гІоагІа къоастаде доладаьд бахача наха культурно-бытовой гІуллакхаш дола дешаш.

Коммунизм хьалъяра хІанзарча этапе моттигерча Советий корттера йоакхо хийнай, йолаш е я, хуьт а я экономика. Производства дешашка хІоарагІа хьажаш цар корттера деккар да. Из дара юртийи поселкайи Советашка да мел эшаш доза хьалаш. Российски Федераце 22,6 эзар юртий Совета кхоач 22,8 эзар колхозаи совхози, а боккхьалдо аьлча юрта Совета цхьа боахам. Иштта дукха промышленни предприятеш я поселкашка а. ТІаккха юртийи поселкайи Советий йиш е боахама хІара участка гІуллакхий хьалхатта хІоаргагІа хьажа. производства гІуллакхашта йоаггІаш йола влияни е. Юртийи поселкайи Советаш декхарийла я шоай территоре тІа йолча хІаьа предприяте, совхоза, колхоза дикача балха йоакхо е.

Обществени производстве эффективность дІахо лакхъяра деккарех дувлаш. РСФСР Министрий Совета Председатела дагадо-

(Чаккхедоалар 2-ча оагІо тІа.).

ЧЕХОСЛОВАЦКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ПРЕЗИДЕНТАГА ЧЕХОСЛОВАКЕ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ПРЕЗИДИУМА ЧЛЕНАГА НОВКЪОСТАГА ЛЮДВИК СВОБОДАГА

Веза новкъост Людвик Свобода!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цІерагІа а тхоашкара а оаха даькъал вувц Хьо. Чехословаке йоккха начахьалкхена партийни деятель Хьа кхоьаткъе шийтта шу дизарца дувзаденна.

Чехословацки халкъех Чехословаке Коммунистически партен тешаме воІ, тохамах чакхваьнна хьай дахен царгІатоинен лелаша тІехьара къовсамо. Советски Союза йоккха доттагІа хиларах тарра оаха ловрмал дойт Хьога.

Советски наха чІоагІа хов бу дуьнен шоллагІа тІом лаьттача шерашка фашистски гІазрахошта духьал цхьана лоаттабаьча къовсама юкъе, гІом чакхбаьннача тІехьагІарча хана маьшара социализма чІоагІъяр духьа, чехословацки советски халкъашта юкъера доттагІал масса оагІорахьара цхьана леладу гІуллакхаши дегІаккхувлар духьа цхьана лоаттабаьча къовсама гІуллакха юкъе Іа лаьцача хьакъа.

ЧІоагІа ухазхІена а хиве Хьо, веза новкъост Свобода, чехословацки халкъа духьа, машарех социализмах, Чехословакеи Советски Союзеи халкъашта юкъера вежарий доттагІал чІоагІдари дегІаккхувлари духьа Іа беча бергатеча балха тІа дІахо толамаш а доахалда Іа.

Л. БРЕЖНЕВ,
КПСС ЦК Генеральни секретарь.

Н. ПОДГОРНЫЙ,
СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель.

А. КОСЫГИН,
СССР Министрий Совета Председатель.

Москва, Кремль, 1970 шера 24 ноябрь.

Новкъоста Л. СВОБОДАНА Октябрьски революце орден яларах дола
СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Советски Союзеи Чехословакеи халкъашта юкъера вежарий доттагІала цхьана леладу гІуллакхаш дегІаккхувлараи чІоагІдараи гІадерзадаь хьинаре гІуллакхаш чакхдахарах, машари социализми бахьан долаш лоаттабеча къовсаме доккхий хІамаш карагІдувлаярах вочча дийнахь доаз кхоьаткъе пхийтта шу дизарца дувзаденна а ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ орден лойла Чехословацки Социалистически Республика Президента Людвик СВОБОДАНА.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель **Н. ПОДГОРНЫЙ.**

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль,
1970 шера 24 ноябрь.

НОВ. Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

лаьгI ца луш латт къахьегача нахан эксплуататораштен юкъера, социализма, паргIатон, машара, прогресса низаштен империалистически режие. Iазапа, агрессе низаштен юкъера ира классовни къовсам.

Цу къовсама фронт Iалашъяте шера я. Тайп-тайпарча, машаречa а машаре йоццача а формехь доьттабу из. Вай тIегIертта чакхдоаха къахьегама гIулакхаш, капиталистически мехкашкарча къахьегамхоша шоай социальни кортамукъале бахьан долаш доаттабу къовсам, халкъоша колониализманеи неоколониализманеи ю наступлени — из долла хIама дерригача адамий дикагIа йола кхоане хьаккхоллаш долча сийлахь-доккхийча классови къовсамий бIарчача цхьан аIанара доакъош да.

Вай юкъара сийлахь-доккха беркат да шерагара шерага бIубенна дегIаухаш чIоагIлуш йола дунен социалистически система. ХIана Европе цхьа бола экономически потенциал я социалистически содружества. Вай я чIоагIгIа дегIаена индустри, тIа-тIа дукхагIа тоалуш хьабоагIа юрта бахам, Iалашъяте йоккхий беззала ресурсаш. Советски Союзе, Халкъа Венгре, кхыча социалистически мехкашка хьалкхийнай эгаре доккхагIон чоалхаегIон дола экономически Iилма-технически прогресса декхараш кхочашде могаргдолаш болча болхлой, техникий, инженерий, Iилмахой, керда общество хьалъяра тIехьарча дог тийша болча къовсамхой башха-дика кадраш.

Социалистически пачхьалкхенаш дегIаухилга сихлара новкъостал деш йола боккъал дика средство я вай. Из — вай вIашии вайла хьалхапар, вIашии новкъостал дар, хIара социалистически мехка толам массанена кхочаш а хIаьта массанена карагIдаьннар социалистически пачхьалкхений дезала хIара члена кхочаш а йола социалистически интернационализма практика.

Низзача бокъонагIа ала йиш йолаш да, социализма мехкаша цхьана леладеча гIулакхий эффективность лакхъяра деташ укх тIехьарча шерашка вежарашха йолча партей теркама юкъьоттийе лаьтта хилар. ТIа-тIа айхагIа вIашкаоволаду вай экономике, политике, идеологе даькъе, обороний гIулакхашка воаш хьега къа.

Экономически даькъе шу тайпара цхьана леладеча гIулакхий боарам лаккхбара лоархIаме этап хилар укх тIехьарча хана СЭВ-а мехкашта - членашта юкъе 1971—1975 шерий халкъа бахама планашта яь координаци. ВIаши экономически новкъостал дар. Совета юкъе дакъа лоацарий йоккхий бахама проекташ чакхъяхара даькъе цхьана гIулакхаш леладара дика оныг я. Цхьабакъда, хIанз вайна массанена а бIаргату экономика даькъе социализм мехкаша цхьана леладу гIулакхаш кердача, дикагIа диллача лакхагIча боарам тIа доккхаш айдаза ца ловлеш айде дезаш хилар. Тахан вай цхьан хьинере вазам тIа а дерзадь кхочашдеш дола керттера дол — социалистически экономически интеграци дегIаккхулар. Iилма-технически прогресса карагIдаьннарех хьинаре пайда эцаш хуле экономически интеграци — из вай юкъара никъ ба, цудухьа вай дог тийша да, цо социалистически мехкаш кердача коталонаша кхолладергхиларах, дунен экономикера дунен социализма позицеш кхы а дукхагIа чIоагIъергхиларах.

Укх тIеххьарча шерашка КПСС-о, Венгерски социалистически болхлой парте, вежарашха йолча кхыча партеша, вай мехкий правительствоша кIезига къахьийгадац вай цхьана леладу политически гIулакхаш кхы а дукхагIа чIоагIдара, Варшавски договора организаци чIоагIъяра. ХIанзьлца бах бола дика дарлIа бахьан вай да, аьнна хет соа.

Вай хIанз во доацаш йола практика вIашгIехьаьнай лоархIамегIарча дешаех лаьца консультацеш яра. Цо йиш хулийт дунен халкъашта юкъерча арене вай гIулакхашта координаци е, цу цхьан хаина чIоагIъю Варшавски Договора юкъе лекъа лоицача хIаране арахьара политически позицеш.

Вайна цхьана карагIдаьнна хIама да Союзни Германецарча Низий эффективность дикаи чIоагIъяр.

Укх тIеххьарча шерашка чакхъьдача тIема, Iомалалара мероприятеша хьахьекхар шоайла доттагIал долча Варшавски Договора эскарий буьхьамаш тIема Iомадалари лакхача боарамe хилар, эгара чоалхаегIа дола тIема декхараш кхочашде могаргдолаш уж хилар, цIаьхха а бакълир, герзага гIоллара вай тоша — из моллагIа а агрессор юхетохара йола тешаме средство хилар. ХIанз 15 шу соьгIа хо кьиай социалистически пачхьалкхений тIема-политически союзе социализма хьаштанта, европейски дунен халкъашта юкъерчен кхерамзлен хьаштаме дика гIулакх ду. Цо вайна массанена а новкъостал ду социалистически коммунистически общество хьалъяра эттув болиш дола арахьара хьалеш Iалаша. Из Европерчен цун доазонел арахьарчен чIоагIача машара онда фактор я.

Дунен социалистически система юкъарча перспективаех, вай кхоьарча денах дувцача хана оптимизмах лиэза ля вай. Болхлой классе идеалаш бахьан долаш, къахьегача адамий идеалаш бахьан долаш доаттабеча къовсаме тохкамах чакхдаьнна гера долаш да вай. Из гера да марксистско-ленински теори. Исторически дегIаххара юкъарча закономерностий анализе учетен дарда тIа латта, моллагIча тайпара вле а шаблона хийра йола, моллагIча тайпара вле а юллаенчача догманга хийра йола из даим вIаьхий хул социалистически пачхьалкхений революционни практикаца, дукха оагIош йолча, дунен коммунистически, болхлой, къамен-кортамукъала болшее опытаца. Коммунизми социализми хьалъеш бокхараш нийсача наькъ тIара баха, цар наькъ тIа провокационни харцоний, демагоге, фальсификаце кIур оттабе гIерташ бола буржуазни идеологаш аьттехьара санна, иштта «лурдехьара» а цар ревизионистски гIоичайн тоха боаттIача тайпара юхаберт коммунистий оагIонгахьара. Коммунистически болхлой партеш марксизма-ленинизма тешаме хилар — хIакорча вай коталоний чIоагIа ларда.

ХьалхагIа санна, вай делошка я лирча тIемий участой йолаш юс Вьетнама, Лаоса, Камбоджа халкъаша социализма мехкийн дерригача дунен прогрессивни низайн новкъостала гера бе а долла шоай паргIатон доIами империалистехи цар оттабьерехи кIалхарбаккхар дукха къовсам доаттабеш йола Къулба-Малхбоален Ази. Кортамукъален къовсама дерригдунен фронта лоархIаме дакъа да империалисташта, израильски агрессорех пайда а эцаш, Iарбий пачхьалкхенаш шоай лоIаме хулта дIадаккха, нарех прогресса никъ хержарий общественни дегIаахар тIехьашкаха юхаластале. Дунен халкъашта юкъерча капиталое цо оттабьрашен доал дечен эксплуатаци ечен хьа тIа уж юхаоттае лоаш йола Гаргара Малхбоале а. ТIа-тIа шIерагIа баржаш латт Латински Америка мехкашка боккъонца йола кортамукъален социальни прогресси аккхара лоаттабу къовсам. Империалистически цитаделашта шоашта чуьхе — Америка ВIашагIкхийттача Штаташка, Англе, Итале, Японе, кхыча капиталистически мехкашка — тIа-тIа чIоагIлуш латт бIарго ца дайнача тайпара шера даьржа классовни къовсамаш. Цу мехкий болхлой классо тIа-тIа хоадам боашагIа дьенкхайкаду шиш бокъонийн хьаштийн хьакъехьа.

ВIашхудьал латтача шин системаш юкъ болча къовсамех вIашагI юкъарча буззамийн арена а вай Iелошка европейски континент. Европерча дерригача халкъий машаре кхерамзален чIоагIъяра оагIув хьаьаре тьаллоаш социалистически мехкаша, практике лIоагI а иь аIдотта гIерт уж тайп-тайпара общественни строй йола пачхьалкхенаш вай— континенте машаре ехара принципаш. Из политика, вайна массанена а детачох, социализми демократи бахьан долаш къовсам доаттабеча революционни низий хьаштаца, дерригача халкъий хьаштаца ма аккхара я.

ХIанз цхьане а йиш яц хIанзарча Европа дунен халкъашта юкъерча вахаре социалистически пачхьалкхений низ болча содружества лоаца дошха дика дакъа къообал ца де. Дукхьал социалистически пачхьалкхений политика я укх тIеххьарча шерашка Европера политически климат дика унаццIонача хьала тIа оттаьла керттерча факторех цаI.

Тайп-тайпара общественни строеш йола пачхьалкхенаш машаре ехара ленински принципина ларда тIа латтача социалистически пачхьалкхений политикана карагIдаьнна дика дошла хIана да Советски Союзни социализма кхыча мехкашен вIаши гIойле йолча оагIорахьа Французарен Малхбузен Европерча кхыча пачхьалкхенашцарен цхьана леладу гIулакхаш берзате дегIаахар. Цу гIулакхаша новкъостал ду Европе санна, иштта дерригача дунен тIа а машар оттаберан кхоиам кIалхабаран.

Вай сотрудничества дукхача шерашка цхьан бартана, принципиальни политика леладаран ФРГ кердача правительства — гучох, цу мехка бахача дахьа уйлаша воздействи яза я доацаш — реалистически позици лацараки даьнна берзат да иштта Советски Союзни Германе Федеративни Республикаен юкъе лаь договор а дукха ха йоацаш Польски Халкъа Республикана ФРГ-ен юкъе даьча договора парафировани яр а. Европера реальни хьал дунен моллагIча тIем тIа лахкьаша лоаттабаьча къовсамах юхера а хьахиина хьал—шалра кхетадара ларда тIа латт уж документаш. Дика торонаш хулийт цар европейски пачхьалкхенашта юкъе дукхача доакъошка машар тIехь цхьана леладу гIулакхаш дIахо кIоаргдара, цу цхьан хаина Германски Демократически Республикан кхыча социалистически мехкий законни хьашташ лора а деш.

Дукхьал социалистически содружества мехкаш дар иштта Европа дукхагIа йолча пачхьалкхенаша раьна хиина тIаийдир тахан практически кхочашъярех бола никъ [illegible] булланш йола, кхерамзалеч ловий хьакъьаьхьа европейски Совещани гуьлара ялех хьалха хьаккхарайн а.

Уж ерриге а дукхя кхыйолла а йоккхий арахьара политически акцеш, — из хIаьхха а белгалдеккхаьаз дарглац, — социалистически мехкаша цхьан бартана а лелаш чакхъьдача политикех хьалхинар. Вай цхьоагIо чIоагIагIа ме хул, вай чакхдоаха гIулакхаш дукхагIа цхьана тардеш ме лелаяу, дукхагIа хул вай хIара мехка дукха, дунен социализма дукха, дерригача демократически машар безачех низий дукха лелеча арахьарча политика сфере вай доаха толамаш.

Новкъостий! Тха парте чIоагIа дика лоархI Венгерски Халкъа Республика хьанар долаш лелаю арахьара политика я Венгерски социалистически болхлой парте чакхдоаха боккъонца дола интернационалистски гIулакхаш а. Дукхдача мехкий коммунисташа къоабалдеш белгалдоаккх венгерски доттагIаша коммунистий болхлойн партей дунен халкъашта юкъера Совещани кийчъеча лаьца дакъа. Шоана ма харра, 1969 шера хиина из совещани вай боламера йоккха событи а хиина дIаяьттай. Цо новкъостал даьд коммунистически мутIараш хютадара, къахьегача адамала антиимпериалистически революционни къовсам дIахо айдара. Керд-керда коттлоаш йоах цу къовсамо дунен дерригача доакъошка. Вай заманаьрча революционни низаша — дунен социалистически системе, болхлой классо, къамий-кортамукъален болано — гIаие тIехьа тIа боаккхаш готьш империализм.

Деза новкъостий!

ЗIамига йоталоаш хьаяш коммунисташа, эгара хьалха социализма мехкий коммунисташа а йоахаш, керда общества хьаяра беча бахка тIехь, керда саг хьалкхеева, дерригача мехкий къахьегамхой лакхагIдола хьашташ бахьан доаттабеча къовсаме. Бакъда вайна дов дIахо йодача дана дукха далонаш нийсургйолга, дукха низ тIабаддийта беъарголга, дукха тIехаш хургдолга. Вай мехкашта чуьй а дунен халкъашта юкъерча арене а вай беча балха тешаме оттачтро хьалаш да Владимир Ильич Ленина лоргIоаца дешаш:

«Классови къовсам дIахо болаш ба: цо дукхьал шиш форма ма хийцаш. Къьанарча эксплуататоршта юха тIабаьнна ца могIийтара пролетариата лоаттабу классови къовсам ба из... Классови къовсам дIахо болаш ба, цу къовсама дерригa хьашташ [illegible] доктор а да. Вай [illegible] коммунистически [illegible] дехара тIаерзаю. Вай [illegible] эксплуататорски общество йохадаран коммунистий керда общество дьаеш йоаллача пролетариата цкакха беригга къахьегамхой вIашагIтохаран новкъостал деш дар» (Соч., биэза гулам, т. 41, 311 оагI.).

Тхона, Советски Союза Коммунистически парте делегаце членашта, дика хийтар укх съезда трибуна тIара новкъоста Я. Кадара тха партех даьш дах хоаш къамаьл. Са безам ба вай марксистско-ленински идеалаш бахьан лоаттабеча юкъарча къовсама социализма мехкаш кхотадалар чIоагIдар ерригача вежарашха йолча партешта цхьана Советски Союза Коммунистически парте шоай лакхара лекхар хеташ хинна хиларах хIана хеташ хиларахи шо дIатешаде.

Советски халкъ дах хIанз мехка вахаре лоархIаме событе — Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезд хул дог тIехь гIертача хана. Дика итогаш йолаш дола тхо съездага. Цул хьалха хинтача, XXIII-ча съезда хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхочашдеш да. Шоана кхо на беш советски нахи къакъетаро бахьан долаш дIало а вегIаера мехка экономика, дика лакхбеннаб халкъа вахара боарам. Тольяцца дегIаделда укх шерашка Iилмен техники. Цунна долча къахьегачаех наьа тешал да истори чуй йгара хьалкарa эксперимент советска даьхе кулгацца хьаяь «Луноход-1» яха автомат — тохкамхо геттара дикача толамца Ветта тIа йоссаяо.

ХьагIайоагIача ханара планаш аIанз дьовстаеш, Советски Союза Коммунистически партин гIерт укх вай юкъарча интернациональни декхараша органически юкъе. Тхо теш хьагIадоагIача шерашка социалистически содружества керда коталонаш кхьоргхиларах, вай юкъара гIулакх котдаккхара тхоай оагIонгара дикаа дар иза доацар де чIоагIо ть а да тхо.

Сай къамаьл чакхдоалеш сона лов Венгерски социалистически болхлой парте, вежарашха йолча Венгре беррига къахьегамхошта социализм хьалъера, индустри, юрта бахам, Iилма, культура, образовани, халкъа вахара хьал лакхдеча дIахо а толамаш дахар. Дег тIера лов тIехьа цоа ВСРП Х-ча съезде белгалдаьха доккхий декхараш кхочашдеча йиза котало дахар.

Советски венгерски проклаций [illegible], вай мехкий халкъий дукхача хана деш хьадоагIа а чIоагIа доттагIал, [illegible] доттагIален [illegible] традицеш [illegible] сона, [illegible] новкъостий, [illegible] Центральни Комитета соагIа — [illegible] яхя картина съезди хала. Картина тIа хьахьокх беррига къахьегамхой тIема Iомабара ден сийна Москве Шеча майда тIа 1919 шера 25 мае яьча параде Владимир Ильич Ленина къамаьл дар. Цу кийнахь Ленина улун вар венгерски революце айна Венгерски советски республика кIимиссар новкъост Тибор Самуэль. Владимир Ильича це къамаьл дей дика я кхетаи моаршал [illegible] цуга. Цу бIарсанча [illegible] дукхьал лоаттабеча къовсаме вай халкъаш цхьана дар. ХIанз цар цхьана [illegible] керда дунe. Уж цхьана кхоелларга [illegible] кхоален — коммунизм — [illegible]!

Даькъала хилда Советски Союзи халкъа Венгри аьйла дола дахкинедача доттагIал, советски венгерски коммунистий вежарашха йола денал дола юкъоегIо!

Даькъал хилда къахьегамхой ленински йола, социализм хьалъеча хьалле лелаю а [illegible] вIашагIкхетта [illegible] Венгерски социалистически болхлой партиl!

ЧIоагIлолда социализма [illegible] коммунистически болхлой, дерригa антиимпериалистически [illegible] низ кхотадалар, цар цхьоагIо, вIаши леладу гIулакхаш.

Даькъала хилда машари [illegible] низми!

(Нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлага чIоагIа ла а дийгIаш, чIоагIа, дIаьхадь тIоараш деттай дукхазаш юкъагIа а даьхар).

Нов. Брежнева президиумага дIалу КПСС Центральни Комитето ВСРП Х-ча съездага дийта мохкаш. Зале йоха а чIоагIа, дIаьхаь цхьатоара тIоараш тох.

* * *

КПСС ЦК моастале текст хьаеш, ВСРП ЦК Политбюро члена, ВНР Пачхьалкхен собрани Председатела Д. Каллая аьлар:

Мукъаба сона цо къовсама лов нов. Брежнева даьна доттагIаех новкъосташха дола дешаш бахьан, вай съездага КПСС Центральни Комитета йийта моастале послани бахьан, геттара дика художественни [illegible] — вай юкъарча къовсама Iалашъяте дика символ бахьан барказ ала.

Цул тIехьагIа съезда ВСРП ЦК-на ЦКК-е отчетеш [illegible] дIайо йо.

СОВЕТСКИ IАЬДАЛ, ХАЛКЪА IАЬДАЛ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа.).

хийтар Маркса а социалистически обществах эгара чIоагIагIа кхом беш йола общество а ьшна хилар. Цунна бе башха доацаш дац продукци аккхарга мел общественнохилакхя биогбоаца къахьегам дIабохийтаи хилар. План кхоачашъе езаш хилар дуссo ца [illegible] кхетадеш да. Цхьабакъда из кхочашье эза мамогта кIезагагIа саги къахьегам, материальни ахчани средстваш дIа а йохийташ. Ларх Iа дезаш да план кхоачаша тIехкхоачаша еча материальни вощи сакни моральни а фактораш боккха лоархIам болаш хилар.

Юртайн посёлкайн Советий балха тIехь хаддаза хила деза производства продукцеша дIалодар лоркдара, пун дикал лаккъяра. Производстве рузкъа доацен бола арцен лоаттабеча къовсама деша. Уж декхарийла а рузкъан цхом бераш лопадевин тIехьа, производства резерваш лахарa цоих пайда эцараи тIехьа хьинаре къовсам лоаттабе.

Г. И. Воронова дIахо дийцар кердача пятилетке Российски Федераци хьалкашка латтача дехарех. Хьалха а санна лакхача темпашца дегIаьоагIаьссья промышленность. Йоккхий планаш кхочашъе еза юртбоахама производство дIахо а лаккхъеча. Докладчико белгалдаьккхар шай масштабашка диллача цу даькъе хьалха мел хиннаеш КПСС ЦК июльски Пленумо белгалдаьккха юрта боахам дIахо а лаккхбара программа йоккхагIа хилар. Вай декхар да из программа тоамца кхочашъяр.

ХIанз хIара боахаме, дийцар цо дIахо, оттадаь да КПСС ЦК июльски Пленума соцам кхоачашбара гIулакхаш. Уж кхоачашдеча юртайн посёлкайн Советашта могаргда шоай моттиг лаха, декхарийла а я.

Масала - доаладеш докладчико бийцар хьайбай механизированни комплексаш хьалъеш боккха бола беча Марийски Автономни Республика юртей Советаш беш бола болх. Республика юртий Советаша цунах шоай гIулакх лоархI. ГIашлошъераш чуIеча фусамаш кхачашеи Iалашбара, наьна культурно-бытовой гIулакх дара, баха нах гIашлошъяра белхашта юкъеоззара гIулакхаш тIаийшап цаo.

Вож масала дар лаьттах рационально пайда эцараи Iалам лоадахи. Краснодарски края Старовеличковски юрта совета дар гIулакхаш бахьан долаш юрта боахаме пайда эцар юкъедоаладир дIаккоса хала 282 гектар хула лаьтта, сельсовете дача гIулакхаша эррагаче территорe тIа оасара бул дIаяьнкхаo.

Юртай Советашта хьаштдолаш хила деза юртбоахама производстве къахьегам вIаштIехьбаккхара а алапе а дешаш, къаьстта дьача, нараддаш а йоацаш аккхарпочвемиальни алпаш торгдолаш къахьегам звеноша вIаштIехьбаккхара дешаш. Из системе юкъейоалае эгара хьалха декхарийла ба колхозий совхозийн кулгалхой. Цхьабакъда вахаро хьахьокх дукхача моттигашка юртий Советаш цу гIулакха доккха новкъостал де могаргдолаш хилавал соьгIа доадам беш бола лоархIам болаш а хилар. Докъада тIа, къаьстта дьача, дийцар Волгоградски областа совхозни юрта совета балхах а. «Реконструкция» яхача моттигерча совхозе къахьегам вIаштIехьбаккхара звеньевой системе юкъейоалаяшар йоккха йоаача бопгадаца лаьттаи йоккхий участкаш лелалургхиларах цхьа бола кулгалхой ца тешар бахьан долаш. Юрта Совета новкъостал де механизированни йолча нарядаш йоацаш болх беча звеношта хьалхе лелаво шоешта тIаийцар депутаташа А. В. Гусевен П. С. Куриен, кхывола массех депутат звенoй состава юкъевахар. ХIанз совхозе шера юкъейоалаяьй керда системе, боахама болх чIоагIагIа тоабара хьалех цаI а хиннаб пох.

Докладчика дIахо дийцар юрта нахрех рационально пайда эцара чIоагIъяран Советашта де дезачох. Кагирхой цхьайолча юрта районашкара дIаахара бахьан чубаха фусамаш культурно-бытовой хьалаш ца хилара да яхаш дуьц дукхагIча даькъе. Бакъда уж хьалаш боккха лоархIам болаш-м да. ХIаьта дерригa гIулакх дукхьал цар тIа дахьар нийса хургдий-хьогI. Дош тахкаро хьахьекхар кагирхой дукхагIча даькъа шоаш юртара дIаухаш хилар деша безам хиларцен къахьегама производствон вIаштIехьйоаккхача механизаци ледара хилар, къахьегама профессеш характерх доги ваьза деш ца хилар, квалификаци лаккхъяра перспективаш кхоачамбеш ца хилар санна дола кхоачамбоацараш хьаларех доашхаш хилар.

ЛаьгI ца деш юрта наха чубахе культурно-бытовой гIишлош хьал а еш, боахамий кулгалхойн моттигера Советаша декхарийла я къахьегама хьалаш тоадар, юртбоахама ерригача участкашка механизаци юкъейоалаяр, юртарча кагирхошка вай ханнача техникаца юазаенна профессеш Iомаяйтарех цар квалификаци лакхъярех гIулакхий йоакхо ю санна дола дешаш хаддаза кхоачашде.

Г. И. Воронова дийцар халкъа образовани, унахцIено лораяр, социальни Iалашо, торговли, общественни кхача тоабарца, иштта поселкашта тоаеш, нах чубаха, цIено дешь, цаьнъаьа доаххаш бытовой гIулакх деча предприятей балхаца дукхьаденна Советаша беча балха дешаш.

Юртайн поселкайн советаша шоай бокъонаш декхараш хьоа[illegible]чашдар, белгалдаьккхар докладчика, керттерча даькъе тийша да цар организаторски балха характераш боарамах. Хоаш ма дай Советий низ царна юкъе кхелхане наха дакъа лоацаш хиларах, активаша цар лоацача чIоагIIаллонах латташ хилар. В. И. Ленина массаза а белгалдоаккхаш хиннад пачхьалкхонна доал дара дукха нах юкъеоза пачхьалкхонин, болхама, культурни вахар хьаллдоа деводга декхарех толамца кхочашдергхиларах бола тешам хилар. Из ленински положени кхочашхула дукхача Советий балха тIехь.

— Укх тIеххьарча шерашка юртийн поселкайн Советий балха тIехь характерни белгало хилар дIахо а демократически принципаш чIоагIъяр. БелгалдоалаттIаьккъбеннад сессеш лоархIам, дикка шедденнад цар дувцаш дола дешаш. Цунна цхьана цхьашпайолча моттигашка Советаша дувца тахтаду кIезига лоархIам бола дешаш, сессеш хул депутаташа ледара вахъалонаш, хIаьта дукхахьа даькъе тIаийдеш йола решенеш декларативни характер йолаш я.

Советий сессеш парада е белгаьяьккха мероприятеш формально-торжественно могаяре а доацаш, юрта а поселка а боахамеа культурни вахарeи актуальни дешаш гIулакхаца, критически дувцачен къоастадаеш оргайлаш гIулакх де деза.

Эгара керттера лоархIам бе боагIа массазарча комиссей болх тоабара. Советаш решенеш, депутатий наказаш кхоачашдера цар беча организаторски балха. Шоаш дика хилар хьахьекхах нах бахача пунктошка, микрорайонашка йола депутатски группаш, предприятешка, гIишлош еча, колхозашка, совхозашка, кхыча производственни объекташка йола постои санна йолча формаш. Бахача нахаца Советий буззамаш чIоагIIдера лоархIаме форма я юрташкара сходаш.

Юртайн поселкайн Советий ло дезараш доккхий балхаш ба, аьлар дIахо Г. И. Воронова, бахьан ярча, цхьан депутаташта чакхдоахалургдолаш дий. Укхаза новкъостала боагIа шоай лоIамерча общественни организацешка вIашагIкхийтта актив. Уж я цхоллашкара дай-вовной советаш, клубий общественни советаш, новкъостий судаш. Халкъа дружинаш. Дукхача гIална идача юрта нах бахача пунктошка никъ а общественно хьехе бола беш а я юрта эгара дикагIа лоархIам бола нах юкъеболха юрта комитеташ.

ХIанзарча этапе лакхдургба социалистически законность чIоагIъяр, советски правопорядок Iалашдаьра дакъьера Советий лоархIам. Пачхьалкхен дисциплина лелаяр гражданий гIулакхаш тIарча нахех моральни декхар хиина ца Iеш, законагIа халанза даредоахар а да.

Юртайн поселкайн Советий декхарийла [illegible] явленеш шоай хиннача тесалаьо. Къахьегамхой писемашна беча балхах бола шоай бехктокхам дегарйолча, уж [illegible] цхьана хIама эцаш бола нах хилар кхетадеш йолча уйлаца гIулакхаш тIаоа нах хьалхебао.

Советий болха хьалъевьа КПСС ЦК-ас соцам бьа тIехьагIа, белгалдаьккхар докладчика, дукхагIа тоаенкай юртийн поселкайн, Советий исполкоми председателий состав, цу балха тIа сий кийчо дукагIа йолаш болча нахьа тоьал йоккха отряд. ХIанз юртийн поселкайн Советий исполкомий 24 эзар 400 председателах 21.500 — коммунисташ, [illegible] ахаш хIана бен эьнна боций лакхарех юкъеоен образовани, 2 эзар тахьа саг заочна лаккхаеча юкъоеча специальни дешара заведенешка деш ба.

ХIаьта я, дIахо а тIаьгIертта Iомабенза баргба юртайн поселкайн Советий болхлой кулгалхе, новкъостал да деза царна производство дегIаяхара керттера дешаш къестадеча. Цу хана теркал де доагIа РСФСР автономни республикашкех областашкех, къаман округашка гIоарча Къилбаседен районашка беча балха башхаловаш.

Юртайн поселкайн Советаш боккха низ хилар белгалдаьккхар Г. И. Воронова. Цаь бу хьинаре организаторски болх — боахаме културен дегIаккхьалча вай таламаш вахара хиланза дасгдоацача хьадех цаI. Докладчико дагадоахийтар, М. И. Калинина 1936 шера юртсоветийн райисполкомийн председателий совещание дукхача хьале пачхьалкхен органзо боборамагIа болх беза шоай гIулакхех тийша йола моттигера Советашка шоай лелача шоай образи лаьхIа.

Партеша хьалхашка, халкъа хьалхашка чIоагIа бехктокхам йеташ хила деза юртей поселкай хIара Совета, хIара депутата гIулакхаш. Иштта болх беш хьаьхьхай Советаш шоай истори хьадолладеча дена, иштта дIагIоргьа уж дIахо а.

Мукъьа ба сона, новкъостий, аьлар шай къамаьл чакхдоалаш докладчико, цоашта хьалхашка оттадаь декхараш дааза кхоачашдера, партен хьакъен шоаех беш ва боккха тешам бобберг ца хилаях. Советски Союза Коммунистически парте XXIV-ча съезда лакхбакхара Российски Советски Федеративни Социалистически Республика къахьегамхой депутатий Советаша долла хIама дергхиларах шоай цIерагIа КПСС Центральни Комитетах Советски правительствеен дош дала.

* * *

Цул тIехьагIа доклад юкъе болабелар совещани декъалоашара. Поезд эгара хьалха къамаьл дир Московски областа Шатовски района Раменски юрта Совета исполкома председатела Е. С. Шушинос. Цо доэш бар колхозни производство дIахо дегIаккхуьлара, колхозхой вахара материальни культурни боарам лакхбара укх тIехьарча хана хинна дукха дукхагIа уйла тIаэйийта Совет хьажа хиларах. Шийн хьоккхамаш шорагара шерага лаххау юрта Совета территоре тIа уллача «Аврора» яхача [illegible] цIерагIча колхозо. Волхамо даьхача толамашта юкъе кIезига даькъ лаьаддац Советo, цун депутаташен активо. Алха укх тIеххьарча дийъ шера наха чукхоша дIаекнай 2 эзар кхаддарани метр гаьгта чуIе моттиг. Ахархошта долча гIулакха бола беш я больница, кинотеатр, 5 клуб, 11 тика, 5 школа, столови. Депутаташа дака шоай тIаккхожаьа хIал доаттаю колхозни производства еррига участкашка. ДукхагIболча депутаташ боах бу полеводчески бригадашкех фермашкех, хIаьта, массанза а санна, къахьегамхарча коммунистически гIулакхашта обраццаш гойтараш, керда дIаладеча дукхача гIулакхий инициатораш уж ба.

Трибуна тIа ва Ульяновски областа Мелекесски района Новомайнски юрта Совета исполкома председатель Е. П. Котельникоа. Оратора бокъонца дола масалаш а кхалхаш хьахьекхер юрта Совето колхозийн совхозийн предприятей гIулакхаш тоадаро новкъостал мишта ду, кхетама бола бера хьалкхоа депутатий бехктокхам лаха мишта ду. Цо йийцo В. И. Ленина вахарен гIулакхийи хьокхамагIа къахьегамхошта кхетам балара даькъе юрта Советон партийни организацешен Iоаь опыт. Клубашка, моттигерча кIуасаш деча фабрике, школашка, ленински цIенош е ленински уголокаш кийчъяй. Хан-хиннаь чакхдоах ленински дешараш, тематически сайренаш, [illegible] конференцеш, книжкай выставкаш уттаю.

Ленинградски областа Всеволожски района Шегловски юрта Совета исполкома председатела Л. А. Добродомовас чIоагIа уйла тIаахийтар юртбоахама предприятей социальни дегIаккхулара планашта. Юртсовета исполкомо депутаташен хьинаре дакъа а доацаш оттадь уж планаш а Шегловски юртсовета территоре тIа [illegible] шира совхоза я. Боахамашка хьалде лаьхIах производственни помещенеш доккхий гIишлош, совхозий центральни усадьбаш [illegible] гаргарча шерашка городой хьасапера поселкаш а хиина дIаоттаргаь. ПланагIа лаьхIача хIамех дукхъхалараш, хIаьта а кхоачашдеш да. Оттадора детачох юрта Советий административни доалонашка социальни дегIаахара планаш оттае еза хахаш хьатIаьттай. Шегловски юртсовета депутаташа да гIулакх дIадаладе [illegible]

Нохай-Юрта района ЗIамие-Юрте со вохаш дика лектор малагI ва шун юрта аьнна аз хаьттача, школа директор ва аьнна жоп делар сона цу юрта эгара хьалха аз хаьттача.

Асланбек Шерипова цIерагIча колхоза парткоме а дика тешал дир къовача политинформатора. Сона из бIаргавейнача хана сихвенна клубе наха кийчлуш воллар Ахьмад. Цу сайрейна цо колхозхошта еша лаьрхIача лекце тема — «Гаргарча Малхбоалерьара гIулакхаш». Массане а теркам тIабаххийта ладийгIар цу сарахь къонача политинформатора яьча беседага.

Беседаш яй аьнна кIалхара даи политинформатор, — боах Дибирова, — из декхарийла ва наха юкъе хила, царна фу оц хьажа, цар хаттарашта жоп тела. Наха ду хаттараш блокнота тIа дIаладу политинформатора, вIашагIкхийтача хIаранена жоп ду, хIаранеца беседа ю. Укх шера 150 лекции беседаш яь цо. Шинтера бола йистебьхча а сайрда хампа бахьаш хуа директора кабинете. Политинформатор Дибиров Ахьмад арцIанарча беседаш кийчлуш ва.

Сурта тIа: политинформатор А. Дибиров.

С. Хаииева сурт текста.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХАБУВЛ

Iаьлий-Юртарча бурув деттача конторе Феоктистов Василий Васильевича бригада болхлоша йиъ километр хIоаргача № 64 скважине бурув тохаш ба. Графикал хьо бутт хьалха юлаш хьабоагIа бурт бола коллектив. Шера алла хинал хьалха 106,8 процент кхоачаш а цо планал соагIа теха бурув 200 метр согIа да. Шоаш доаха къахьегама толамаш кхы а лакхагIа хилийта лархIача бригада болхлоша шоаллена къахьег. Съезда цар кийчу соагIат да из.

Л. МОИСЕЕВ.

ПАЙДАНЕ ЛЕКЦЕШ

Кхы дийнаь Сунженски районе хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома лекторাш Л. С. Костоева, Л. К. Муратова, В. В. Ванкин. «Победа» яхача, ХХ партсъезда, Шеча Эскаро, Кирова цIерагIча колхозашка, Сунжерча мехкаьтехошта, автотранспортникашта, райцентрерча интеллигенцена, партийни, советски, боахамен кулгалхошта, хIаьта иштта района политинформаторийн боахама доах дара-[illegible] магапистийн семинараш цар дийшар «ХIанзарча антикоммунизма чулоацам», «КПСС XXIII съезд хиннача тIехьагIа вай мехка экономика дегIаяра цхьадола дешаш», «Дунен халкъашта юкъерча хьалех» йола лекцеш.

ЛадувгIаш хиннараша чIоагIа уйла тIаийийта ладийгIар лекцешка хIаьта дарех пайда эцар.

С. КОТИЕВ,
КПСС Сунженски района орг[illegible]

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ШЕРАГIА БОАРЖАБЕ ПОЛИТИЧЕСКИ БОЛХ

Сунженски районерчу Кировн цIерагIча колхоза партийни организаце колхозхошта юкъера кхетама политически болх вIаштIехьбоахаш чакхбоахаш эггара хьалха терхалду пачхьалхнено оттаяь пIанаш тIайнца лекхарачи кхоачашдара коллектив оарцагIъяккхара дош. Керттерча дакъе из болх бу производственни участкашка: кхаш леладечеи тракторни бригадашка, фермашка, колхоза боахама кхыча дошкъошка.

Во.дац укх шера Кирова цIерагIча колхоза хараг1дийна гIулакхаш. Фуаш, тха, шура йоахара шера клан тIехкхоачашъяьй. Хьайбеш леладераша маша дикка алсамдаьккхад, шурийга дIадодар лоК я дош. Коа тIара оалхазараш леладара хьакъехьа районе эггара дакхагIа доладу хьокхамаш да тха колхоза. Юбилейни шера дIадийнача ялатий хIара гектара тIара 24,3 центнер чуйийай. Дикка тIехкхоачашъергъа аулхе, бьыцадаарий, юртбоахама продукце кхыча тайпай планаш а.

Дувнаьга йоацаш бегъ дIа уж толамаш доахилга Iалашдеча тха агитатораша, лектораша, политинформатораша доккха дакъа даьнаьга.

Тха ва 10 политинформатор, «Знание» яхача общества юкхьаьнарча организацена чуоагIаш 25 лектор, 20 агитатор. Керттерча дакъе уж ба дикка йоккха кхахьарча балха опыт а йолаш, дукхагIбараш коммунисташ а болаш бола дика политически кийчбенна нах. Башха дукха ха ац ткаьнга политинформаторий институт хьахила йолаенна. Из хьахилар дувзаденна да еррига политически агитаця мехка чурча а доазол дехьарча а вахара хьакъехьа йолча информаце ларда тIа вIаштIехьъяхарах йолча парте XXIII съезда решенеца.

Колхоза политинформатораш юкъе ба инженераш, бригадий фермай кулгалхой, агрономаш, зоотехникаш, хьайбий лораш. Масала, Н. Г. Наумов — колхоза председатель, КПСС ЦК-ра лекхера партийни школа йистеьккха, воккха партийни болхло хиина юрта боахама специалист ва; С. Х. Хатагов — шури - товарни ферма заведующи, партийни а советски а балхаш тIа хиина, лакхера политически образовани йола, районе дикагIа вола политинформатор ме хиллера КПСС райкома сийлен доска тIа вахкха зоотехник ва; П. П. Шевляков — колхоза кертера инженер лакхера образовани йолаш ва, и. кх. дI. Уж берригаш колхозхоша чIоагIа сий деш а лоархIаш а ба.

ДIададаьча шера колхоза партийни комитето кIезига-дукха хердаьккхай политинформаторий состав. Уж хоржара, специализацегIа дIа-са ийсбара деша къахьгла йоакхо ю оаха, хIаравех доагIа гIулакхаш массе оагIора дувца а дувнаш, долла хIама: кхоачашбеча балла объем, общественни балха дуккал, кхаметтел деллий хьал а теркал а деш. Гергалдаьд шитта хургволча агитатора ловшдар - доалар.

Тха политинформатораша кIоаргта, планагIа, хьалхашка латта дехарий кхоачашдара йоакхо я сэн спйрладоах мехка чухь а дунен халкъашта юкъерча арене а хулаш доах гIулакхаш.

ХIаьта политически кхетама болх вIаштIехьа мишта болх оаха? ХIара бетта пхьалэ хоттаме зулбу оаха берригна тхоий идеологически болхлой — лектораш, агитатораш, пропагандисташ, политинформатораш. Цига бех цехий парторганизацей секретараш, парткома членаш, колхоза специалисташ, бригадий фермай кулгалхой. Цу тайпарча шеррачо сессие итогаш ю дIабахеча бетта бахча хаха юкъерча политически кхетамна балха, дерригга лоархIамегIа дола юртбоахама балхаш теркал а деш. тIабоагIача бетта берг болча балха планаш йийна а йийне. чIоагIьо. Укхаза вIашиййоазийт бахча балха опыт, къаьсттаьча лекторий, агитаторий, политинформаторий отчеташка ладувгI. ХIаьта цо балха чIоагIа новкъостал деш хилар а да ала дезаш. Укхаза гулдувла гIалаташ а кхоачамбоацараш а, дикагIа бола идеологически болхлой белгалбоах, шеллол дожакъьча бIагIоа хьажа а йиш я укхаза. Цул тIехьагIа шоаш къаьстта семинараш инструктажаш чакхйоах.

Бетта шоттаера - кхоззалел кIезигагIа йоацаш политинформатораша инструктаж еза чакадоах парткомо. Цаьна политически, мехка культурни вахара, дунен халкъашта юкъерча хьала хьакъехьарча проблемаех дувца семинараш чакхйоах. Цул совгIа, политинформаторех цаI хIара денна, гIуйрайна болх дIаболабалехьа, парткоме хьа а вийхе, цу дийнахь бе безача балхах лаьца инструктаж еш Iаьдаа а да тха.

Политинформаторий группа балха план етта а йийх, шой заседане чIоагIъю партком. Цу плана ларде хул парте документаш тIа белгаллаь, мехка чурча а шитта дунен халкъашта юкъерча а проблемаех дувнаш дола дешаш. Плана тIа теркалду колхоза, цул къаьст-къаьстача дошкъой, бригадай, фермай балха хьокхамаш, колхозхошта лоаммдараш, эшашдараш, и. кх. дI.

Специализаци мишта ю оаха политинформаторашта? Укхаза эггара хьалхагIа теркалду, цар поннагIа безам тIаьхааштай, специальность, хьашт. Масала, политинформатор Н. Г. Наумовен укх статьяй авторой СССР чурчен дуцен халкъашта юкъерчен хьала дешай хьакъехьа специализаци ю; А. В. Петровей Л. У. Юсуповен — культура дешай хьакъехьа; В. П. Кузнецова, Д. Г. Семеновна, П. Н. Шевлякова — экономически дешай хьакъехьа; С. Х. Хатагова — политически дешай хьакъехьа. Цушта хьежжа оттаю балха план а, цу тIа белгалду шитта политически информаци мича а мала а ергья. Наха юкъерча политически - кхетама балла массе а доакъой планаш кепаетт бетта шоазз араяхалача колхоза «Кировец» яхача дукха тираж йолча газета тIа.

Колхозхошта юкъера политически болх вIаштIехьбоахаш тха партийни организаце йоккха терхо ю колхозхошта интернациональни кхетам базара дешай. Из хьакъстта а лоархIаме да дукхача къамех бола наьх юкъе бола хьаьттел вIаьнагача бригада е ферма коллектив лаха хала долча тха колхоза хьолашка.

Тха политинформатораша хIаьэлехьа а дикка лоархIаме беча боарие Iалашдаяд тха дукхача колхозхой политически культурни кхетам лакхбелга, цар общественни къахьегамех хьинар айделга.

Шеко йоацаш да берригна наха юкъера политически - кхетама болх вийса вIаштIехьбаккхарах производственни гIулакхашта берхат дальиа хилар, хIаьта лаккхехьа ялаьача цифраша из бакъ хилара тешал а ду.

КIезига дац наха юкъера политически - кхетама болх дикагIа тоабара хьор. ХIаьта а долла хIама дальдолий - хьоагI? Оаха дика кхетаду цу гIулакхна эоала а хIама дах дала хIанз а гаьна долга. Кхоачашде дезараш кхы а дукха да. Оаха хIанз а дика Iалашдаьдац семинарий болх лаккхача боараме вIаштIехьбаккхар. Кхоачам боацаш я юцача проблемай хьакъехьа чакхйоахи дискуссеш. Укх тIехкхьарча хана маре дола-денадац тха политинформатораша парте экономически политика проблемаш Iомаяра формаш методаши дикагIа тоаяра гIулакхаш каст - кастагIа чакхдоахилга.

Ш. ФАРГИЕВ.

Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза парткома секретарь.

ОАХА ЯЗДАЬЧОХ

ЛАЬЦА

ГАЗЕТИЙ АРГIАШ ДЕГIАУХ

Цхьа бутт хьалха тха газета тIа кепатехача рейда материала тIа бокъаьнца йола факташ а кхулаш дувцар Наьсарерча «Назрановский» совхоза чуйоагIача юрташка, производственни участкашка, бригадашка, фермашка газеташи журналаши дIакхахьац кхаш. Цу тIа йоахар, масала, Аьлти-Юртарча отделене ферме болх беш оалча Хамхоев Хьамбехара 20 сом а деннa хьаяздаьча газетах, журналех цаI дIадаьдаш шу леладелча дена.

ХIаьта Наьсар-Кертерча почта отделене заведующи, еррига помещене уж яздаьча наха дIа да кхухьаш дисача газеташех журналашех дIа а лаьца Iеха моттиг йоацаш хьувэ.

Дукха ха ялалехьа республика бувзама управленера ответ дера редакце нов. Хаиха кулг тIа а доиш. ЦутIа йоахар: «Наьсарерча бувзама конторa начальника нов. Парова хоам баьчча тайпара, газета гучадаьха дIоачамбоацараш дIа а даьхад, хIаьта газеташи журналаши шийн ханнаьха а лорттIа а дIа а кхухь подписчикашта».

Из письмо деначул тIехьагIа тхавар из на гIулакх, цу тIа дувнараш бакъдий хьожаш. Гучадаьннар ер да.

Цхьаккха а хувцаденна хIама дац цу совхозе подписчикашка пар лidaь газеташ дIакхачийтара даькъе. Кхыметтел цу вай ийцача подписчикага, тха бехнах хиннад яр, аьнна бехкала баьине а, е цунна доагIа газета, журнал дIаликъа а даь хIама дац Аьлти-Юртарча бувзамхоша. Хьалха санна почтальоннаш бац яхаш сетийн багIаш ба уж.

Кхы а вегIа да цу рейда тIа ийцача Наьсар-Кертера гIулакхаш. Цу ханна цхьа бахьан дIаеа хьоаза моттиг я яр цу бувзама отделене. ХIанз кхы а готьабе ма цу чу Iайнача газеташех журналашех. АргIаш а даь латт уж цига. Ерригача юрта уж дIа-хьа кхухьаш цхьа хIаьнк мара вац (шийн нанна хьалхара бу цо из болх). Из а шийн безам хилча хьаьоагIа, бене — цIагIа Iа. Кхаь почтальоно дIа-хьа кхахьа езаш йола почта юс конторе хIара денна.

Кхетадеш дац вай. Хаит редакци Iеха е хIана гIерт. ДерriгIа лоархI-хьоагI Наьсарерча бувзамхошта подписчикашца лелладу гIулакхаш? ХIанз уж-м дIаьлла хIама ца хаьтей санна багIаш мабий республика бувзама управлене шоашта хьакхара отчеташ ноккхь, газеташи журналаши подписчикашка дIакхачац аьнна сагота а боацаш.

Из ийса летий-хьоагI республика бувзама управлене начальника И. М. Мальвинченкова?

И. ЗАНГИЕВ,

собкор.

ХОРЖАМАШТА КИЙЧЛУ

Гудермесски районе халкъа судахой харжара дика кийчо еш ба. Промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка, учрежденешка хулача коллективий собранешта харж участкови хоржама комиссешка болх бергбола нах. Гудермесски станце вагонни депо болхлоша хоржама комиссе вахийта ийн хьаккар мастера Прудникова, табельщицай Скоробогатовей, слесаро Шахтиева, механика Коротнова. «Октябре 40 шу» яхача колхоза колхозхоша хоржама комиссе хьожабир Малсеев Яхья, Мазтиева Хьаза, Урусбиев Абукаит, Бескаев Юнус, кхыбараш а.

Укх деношка КПСС Гудермесски горкома агитпунктай заведующей совещани хиний. Агитколлективий декхарех доклад йир КПСС горкома секретаро Э. Исаева.

Городе Гудермесси района юртайкен болх беш я 28 агитпункт. Уж дика хийтъяй. ХIанала агитпункташка «Советски хоржама система - дуне тIа эггара демократическагIа я» яхача темах дешаш, йийцай, беседаш яь.

Белаше сайре хилар «Новогрозненски» яхача юртарча агитпункте. Укхаза хоржамхошца вIашагIкхийтар Гудермесски городской халкъа суда председатель А. Махутови халкъа судахо Х. Хасиеви. Хоржамхошта хьалхашка дика чулоацам бола доклад йир А. Х. Хасиева.

Сайре чакхйоалаш харжархоша Iаькъа хеттаршта жопаш делар нов. А. И. Махутовен А. Х. Хасиевен.

Укх деношка дукха бола бу шагIарча лектореша а. Уж Гудермесса хIара урамна тIа а района юрташка а я. Масала, Гудермесса Кавказски яхача урамагIа № 52 йолча цIагIа шоазза беседа яй локомотивни депо парторганизаце политинформатора Бургалова. Цига беседа яй больнично поликлиникия вIашагIтехача парторганизаце политинформатора Тавабаева а.

Н. АСТАХОВ.

Гудермесски районе «Красное Знамя» яхача газета редактора заместитель.

МИЛИЦЕ БОЛХЛОЙ СЛЕТ

Укх деношка Грозне Нохч-ГIалгIай АССР милице отличникий слет хиннай.

Из хьайийлар республика чурча гIулакхий министра заместителa А. А. Вашилова. Гулбеннараша хьалхашка доклад йир республика чурча гIулакхий министра заместитела А. Ф. Буза.

Слете къамаьл дир милице болхлоша нн. Мялюхина, Хажиева, Ажигова, Деннева, Остапенкос, кхычар. Къоана болхлошта лоаца бовкхаш къамаьл дир республика милице ветерана М. А. Поздныгиевн. Къамаьл даьчар дIачухха йоазийтар зулумхой гучабахарах лувнарaй опыт; КПСС XXIV съезда сийна тIайна социалистически декхараш мишта кхоачашду дийцар.

Слете дакъа доацаш хиннараша республика чурча гIулакхий министерства органий сотрудникашка даь кхайкарал тIаийнар. Слет чакхйоалаш декагIчарна совгIаташ делар.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,

Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий Министерства политико - кхетама балла отдела инструктор.

Тульски областа промышленноста болхлоша халал хьалхь кхоачашъяьй пхе шера задани производства юкъарча боарамии лоархIамегIара изделеш арахецарах. Продукци 62 процент дуккагIа, хIаьта областа индустре керттерча доакъох цхьанаьха — химически промышленносте — 2,4-зза дуккагIа арахец продукци.

Щекински химикаша хIанз вотилетка заданел совгIа потребителашта дIакхухьийт бIаьн тоннаш минеральни удобренеш.

СУРТА ТIА (аьрдахьара моттехьа): аммиакен метанола производстве хьалха латта, хаи специальность Iомаяь В. Н. Корешкова, С. Д. Фрадрих, В. П. Овчинников. П. Масаова сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬУВКЪАМА ЛАРД

Хий дехка лаьтташ хараде задараха царех пайда эцарахи йола КПСС ЦК майскни (1966 ш.) июльски (1970 ш.) Пленумий решенеш берригача мехка толаме кхоачашъеш я.

Дика а хеташ белгалдаьккха дегдоагIа, укх шера, хоттаме хьалаш аьттув боацаш хиина доьлла шеда хий дехкача лаьтташка йийнача юртбоахама культурай хьувкъам Шалха района боахамаша дикка лакхбаь хилар.

«Джалкан» совхозе 2600 гектар совгIа дар хий дехка лаьтташ, царех гурахь дув кIа тIадолаш 600 гектар яр. Цу лаьтташка массе метте тIоадал чуйолийташ я. хIаьта шитта вегетационни а хий дийхад, из бахьан долаш совхозо хIара гектара тIара 27 центнер а хIаьта цьаццайолча участкашкара 35 центнер а кIа чуденад, хий ца дийхача лаьташкара 20 центнер мара ца енача метте.

Совхоза специалисташа белгалара болх баьб кхыча юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара а. Иштта, хий дехкача лаьтта хIара гектара тIа 5 центнерга кхачалла минеральни 15 центнерга кхачалла органически удобренеш а тайса дIайийра алатийна лаьрхIа хьажкIаши шекара свеклан, хIаьта чуера хIара гектара тIара 50 центнерга кхоачаш хьажкIаш 250—300 центнер шекара свеклаш. Во хиина бац кхыча культурай хьувкъам а.

Хий дехкача болхлошта алапел совгIа къахьегамах кIа тийнад, хьалча иккаш кхийола кхай тIа делаю инвентари хилийтай массанека а.

ХIаьта а хий дехкача лаьттаех пайда эцара дакъе цхьадола кхоачамбоацараш да совхозе. Масала, хий хан - ханнахьа дийхкадац, догIан аьнсане хий деттача 4 машинах хадланара болх беш цаI е шиъ мара хиннац, даим хий дехкал болхлой делабац.

Хий дехка лаьтташ, дукха хIама доале ца дезаш. дукхагIа хийнта йиш йолаш я совхоз. I-ча отделене хий дехка йиш йолаш 500 гектар лаьтта да, хIаьта цунна кхоачамбалда дехка хий а да. Цу лаьттан цхьадолча дакъа юкъара планировка яьй. Хий хьаахийта машинаькъа кIаа гIолла ийш а еххай. Цу лаьтта хий дилара цхьа бахьан гидротехнически гIирсаш, переездаш хьалъе мара эзац.

Совхоза директора дехарах 1968 шера III-ча отделенена Шалински канал чура хий хьаахийта моттиг яьккхаяр 2 эзар совгIа сом хача дIа а дахийта, цхьабакъда, совхозо таханалца хIанз даьдац цу 500 гектар совгIа долча лаьтта хий дехкаро. Из лаьтта кароделраде дукха ахча дIалахийта дезаргIац совхоза. Шоай низница хий ахийта цхьа моллагIйола сеть якха мара.

Боахача чухоарча сеть эксплуатаци яра даькъе а тIалаташ ду совхозе. Каналах участкаш а я, уж дIайийхкьаш хий дехкача болхлоша. тракторш тIехьоалача моттигашка каналаш деххаду, хIаьта из бахьан долаш цу чура хий тIех а ухаш лаьлкъашка хи Iамарч увтт. ораш дувл. Цулухьа ялаташ чуяпачи кхыдола производственни балхаш лелеш хана автотранспортага лерттIа бола бе йиш хилац. вIашхIоанача лаьттай цхьадолча даьказ тIара хIамаш йов, хIаьта шитта цхьаккха деш хIама дац хий ухача каналашта йистера йоархIаш дIаяхара, хулаечча йоархIий кхачча ги кхашка гIолла дIа а дахрже, цига хийнца тIадоал.

Нагахьа санна II-ча отделене шерра - шера хий ца тоьаш хиннадае а, хIанз Хулхудау яхача хьарсам чура боарамагIа хий хьадехка йиш йолаш да, вешта аьлча гидротехнически гIирс хьалбаьб, хIана цу отделене хийца хий дехка йиш я 300 гектара тIа.

Совхоза къахьегамхоша ялаташ чуйецача хане а йоакхо йир хьатIадоагIача шерарча хьувкъама. 720 гектара тIа дIадийнача гурахь дувча кIих 565 гектара тIа чудолийташ хий диллад, кхыча культураш а дуллаш латт.

ХIара шера вегетационни хана хий ца тоьаш чIоагIа хало хьег «Ачтуринский» совхозо. хIаьта а шоай боахамерча дерригача хих кхетамца пайда а эцаш ерригача юртбоахама культураш кхоачам хиллаш а ханнахьа а хий диллад цар: 87 гектара тIарча тхьамийна 3-зза, дукхача шерашка тIаьоллача бьыцашта 2-зза а цхьаццайолча моттигашка кхоаллагIа а. Цу лаьтташ тIа дIайийна хIамаш дикагIа хиннай хий ца дехкача лаьтташ тIа йийнарел. Цу совхозе хий дехкаш массаза цхьа болхлой ба. цулухьа кхаш шьера доацаш хьа а. хий дехка болхлой массалара шоай участкаш а хий дехкара техника а йовзаш хилара. царга-хьежжа гидротехнически гIирсаш каналий участкаш дикача хьал тIа я.

Цхьабакъда, совхозе хIанз а бахийта боагIача тайпара черхам тIабахийтан догIан хьисапе хий деттача машинашца (хIаьта уж 7 а боахаме) хий деттача прогрессивни метода. Царех укхаза къаьстта дика пайда эца безаш хилара бахьанаш ерaш да: IодоагIа хий ца тоьар. кхаш шьера ца хилар, жагIа кIоарга боацаш боаллаш хилари, хIаьта из бахьан деаш Iотlахийцаж харшашка гIоллеи хий дехкаш хьача тIагIоахара лаьтта Iенхахьар. Совхоза дерригa лаьтташ цхьан оагIорахьа хьекха да. цулухьа цига дехкаш долча хий кхоачам болаш чуда кхец, чудиьар а жагIий тIоано Iеду а эзе дIадоля.

ХьатIадоагIача шерарча хьувкъама а цIенхашта йоакхо ю совхозе. 450 гектара тIа дийла дезаш хиина тIоадал чуйолийташ дола хий 60 гектара тIа мара диладац.

«Шалинский» совхозера хий дехка лаьтташ дикагIча хьала тIа да, вешта аьлча, массе метте реконструкци яьй, шардаьд, гидротехнически гIирсаш да, переездаш я, ханнахьа дийхкадене а. массе метте дийхкад вегетационни хий. Шоай бизача ималца болх баьб йиш а хий деттача машино, мел эш хий дехка болхлой уиттайаьб. ХIаьта а хьувкъам башха лакха бац укхаза, хIана аьлча теттара кIезига тесе удобренеш. Шерра-шера хий дехкараш цхьа лаьттаж хиларах лаьтта яьх денад. Цхьабакъда кертерча специалисташа из теркал хIана дац хоьш дац.

Боахама керттера дакъа 700 совгIча гектара тIара сома бошмаш йолча «Южный» совхозе 300 гаргарча гектара тIа цхьара мера диллацац хий. Шоазагчуа кIезигагIа доацаш хила дезача метте. Совхоза территоре тIара дерригга хIама дац аьнна дола хий пайда ца эцаш дIахахийтад. Цхьабакъда, хий дехкара хамаш теркаль хиппанаре. дукха а лакхагIа кургбар совхозе алебаь хьувкъам. Цу совхоза директора дехарах укх шера хьал а баь, май бетта деза эксплуатаце дIабенна ба 5 эзар гарга сом дIа а дахийта бола боккха гидротехнически гIирс. Цхьабакъда, цуьх боккъонца пайда эцац.

Хий гIулакхна совхозий болхлошта ийсса бехктохаме ба боахамашта хадланза хий лоаттаде дезаш бола хий боахама болхлой. Царех тийна я хий дехкача болхлой къахьегама овсарал. цулухьа совхоза болхлошта технически а практически а новкъостал де деза цар. Укх шера дика къахьийгад хий объездчикаша нн. Астамиров Висита, Агамиев Денис, Савен Карадаева, кхычар.

Юрта боахамен хии боахамен болхлоша шоай берригга низ тIабохийтарга лаьттачка чудолийташ хий дилара. боахамий юкъарен боахама чухьарен каналаш цIена латтадара, гидротехнически гIирсашта, мелиоративни техникана ремонт яра планаш кхоачашъяраш КПСС XXIV-ча съезда сийна кхыдола балхаш дарах.

М. ХАТУЕВ,

Шалински хий дехкача участка [illegible]

БУРУВДЕТТА МАСТЕР

Вахта дIаяхьа хьаьеча, буровой йолча а ваке чоалханерча боахамга хьаже чакхвоал смени мастер Дахшукаев Або. Насосии, реагентий складаш, лоабата маркхала лаборатори, механизмаш — цхьаккха хIама дитац цо ца хуш, ца тоххаш. Нагахьа санна буровой хьовзам ликабене, массейола агрегаташ лерттIа болх беш хиннале цуй хега хулаш бола боккха тоам ба. Иштта мара ергIанара смена хьийнад цо, ше а иштта вIаду кхычарга. Из дерригга а болх болабола ах сахьат хьалхагIа ду цо. Из дерригга дIаяьаьча къоастта теркалду нов. Дахшукаева балха моттиг цIена я-яц. Балха моттиг тесса лелаяр вIаьлла лоалуш вац из.

Атта боаца лаьттан чехаш техкарий бола белабелар нов. Дахшукаева. Хоьш ца-дий, хала халарал совгIа из чоалхане а бола. 1961 шера Старопромысловски тоххама кIоарга бурувдеттача конторе балха вера Або. Юкхьанна Хаян - Кертерча № 46 йолча скважина тIа тайп-тайпара белхаш деш хул из. Бурув тоха а цьяьнна скважина мекхаьтта кIеж тоха ди доккха цIей дар къонача болнночоа.

Дин бийсен ца къоасаш къахьет нов., Дахшукаева. Шийна хулаш йола хало, Iотцьам мархIиц. Балха тIа дайлачоа а кхоачам ца хетташ тайп - тайпара литература деш. Оалош ва: лелача хорадергIа. Иштта Або а ккуй шийна лезаьох. Бурувдеттачун гIовча ду вох.

Шаккха цхьа боарзе тIа сена боацаш дала нераддарш лела лезаар бола бе неххдетта декарий бар. Цулунхьа ше лер юкъах а ца дуташ сайрийнарча шоале деша а ваха 8 класс чакхйоаккх нов. Дахшукаева. Цул тIехьагIа «Грознефть» объединенерча дешара комбинато бурувдеттарий курсаш чакхйоах цо. ХIанз практически а теоретически а знанеш йолаш волва цунна аттагIа булора болх, вешта аьлча, дикагIа кхетар кхьайленех.

1968 шера хьакн хьалйир 63 метр лакха № 49 йола скважина. Хаян - Керте тоххама тIехкIоарга бурув тоха дезаш дар скважине. Кхаь шера тоха деза бурув 6 эзар метр ва. Буровой начальникалла хьожевир йоккха опыт я лакха говзала йола Гусев Иван. Ирана ше хержар шийна бола бергбола нах. Царна вар нов. Дахшукаев а. Смени мастерала хьожаву из. Чоалханерча геологически хьалашка тоха дийзар бурув. ХIанзлехьа пхе шера кхайнни юбилейни шера плана кхоачашъянъ хьакхай буровой коллективо. Шу чакхдалалехьа кхы тIа а 700 метр юкардда. Бурувдеттараш бола боккха хьонкаш хьаьеарча парте хургйолча XXIV съезда дола дика совгIати да из.

БелгалъяккхагIа йоагIа бригадо къаьстти овсаре къахьега нов. Дахшукаева смена. Цхьа, хьинар ца кхоаеш цо хьайтача къаьн бовгIаш мих баьб. «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийдола цIи делаеш волча цунна Ленински Юбилейни медаль еннай. Дахшукаев мишта болхло ва, новкъостала цуй мел сийлу укх масала хьахьоях. ХIана нкоалагIа Грозненски городской Совета депутата лехоржа ха. ХIанта хармархой наказаш цо цIена кхочаш а ду.

А. ТИЩЕНКО.

Ший гIулакх дика довз

Цхьатарра дажа, цийтъхь мара хьа ца хилаш таташ ду тIахьожама — бустаца приборий шита тIа. Уж таташ дераш шоаш язду машинаш (самописцы) я. Аппаратешта чухьнаьха химически хулаш дар (превращени) хьа а хьюкхаш тIахьожам лоаттабу пар. ХIанз яздеча машинашта (самописцы) юкъе гIолла хьал-Iо а ухаш дар фу хьаьхьохкхьеж, балха боараш цхьатарра лоаттабу вокхагIоолча аппаратчика Николаев Борис Тимофеевича. ВIарахьежача хов Борис Тимофеевича малагIча приборо ийса бап болх. ТIаиккха лоро упахочох санна «аарбова» кул тете юла лерттIабоанах цуй болх. Вешта аьлча, шийн корретировка ю цо процесса. Из де дезаш куа, нагахьа санна кIежйоахайтача хIаман чура (кипятильник) Iи боарцегIа дIа-юкх ца ухаш хилча.

Цхьа со цига вийсаенача хана болх ийса бацар Iахаро.

— Фу хиннад? Хьовзам бола хIама дий? — хаьттар аз.

— Кхераме хIама дац. Автоматика бола ца беш сецай. Цулухьа процесс кулга управлеенга ыккхай аз. Укх саьата тIахьожама — бустама электроскаркаше айса лелдараш кIалдахаргда, — тешаву нов. Никонаева. Цо теджча телефонах тIахьожама — бустама прибораш тоераш хьаккхача дукха ха валлазар. Автоматика товьлачуя тIехьагIа массаза санна ритмично кIабакар болх.

Борис Тимофеевич мукъаваьчча къамаьл хилар са цунца.—«Нахагаюцаная Жаьхий ва са къахьегама биографи. МоллагIа вар санна муIарера къахьегамхо ва со. Цхьабакъда производствах сай дола хьарче хIамая чIоагIагIа догIа ваз са. Доал дикагIа хича, дукхагIа хIама хьадича са дукхагIа долаш кургволга хов сона», — йоах нов. Николаева. Цуй дегIаи йоаххача дукхача дикача оамалех цаI я аз. Шийх лаьца дувца ца тIеиа ваи вIаала а.

1957 шера Грозненски № 1 йола училище толамца чакхйоаккх нов. Николаева. Цул тIехьагIа хIетта болх бе йолалуча объекте — сонрта аргIанара хьалхарча цехашка хьожабу къона говзанчаш. Юкъьанна йоллагIчоа, къаьстта опыт йоацача хьонначарна, хала дар, хIана аьлча автоматикаши йиза дар балхаш. Ю ше боацаш лесташ тIа лакхе гIолла лелаш сахьаташ дика дезар. Дорриге балхаш кулгашца дора. Хе дIа нов йода балхах дIанахарлу нов. Николаев. ХIанз хара сутара волча цо цхьанна тIехьа йоллагIар Iоцаеш балха моттигаш Iомаяь. Иштта дукха ва юкъейоалехьа эггара лакхагIйола зорхIагIа ровад ду Борис Тимофеевича. Ломна аьлча, шийца цхьоин балха баьжараш гаьнна тIехьа а бутти мехкадаьттахаьа системе балха даь опыт йоичара ийсса къахьега вола нов. Николаева. Цуи хьинар, балха тIера хиинр деркаш дIадеш дисац.

Нов. Николаевe а [illegible] къосташа а мишта къахьет хьа хьоха укх масала. № 173-А корпуса коллективо 15 августа кхоачаьнъяй пхе шера план. Берригa колла коллективо дIахо хьеса вола къа тIадоагIача шера чоггаз. Кареро шу чакхдалалехьа планах совгIа иттаз эзараш сом махка продукци арадахаргья. ХIаьта Борис Тимофеевич волча тиверча болхлошта хьокхам теваш къахьегаш хьавоагIа. Цул тIехь технологически режим лелае шоаш сиг хоровгвац цу йоакхача коллективе. Шийна воар хьора [illegible] дола хьоача аппаратчикаша дIакху ца, йоакхар чоалханерча балха опыт. Эшача хана гIо ди вийча ва. Цулухьа массане а доагIаш сийлу коммунистически къахьегама вахаша къахьегаш волча нов. Николаева.

СУРТА ТIА: Николаев Борис Тимофеевич.

С. ХУГАЕВА сурт текст.

«ЭНЕРГОМАШ»—ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ОРБИТЕ

«ГТТ-3» яхагIа йола газови турбинаш «Энергомаш» яхача Хабаровски энергетически машинашъеча заводо керда арахийца е.

Советски Союза химически промышленноста дукхача предприятешка газови турбинаша бюф дилийтай минеральни удобренеш хьаяра эггара чIоагIагIа эшаш дола гIаьха азоти кислота хьадеча технологически линешта модернизаци е. Практика хьахьедаь, хIанза [illegible] кислота хьадеш хьаьъарга дIаухийта капитальни вложенеш газови турбинашта 40 процент кIезигъеш продукци арахецарга дIабода мал 16 процент лохбеши хилар.

«Энергомаш» кердача продукце советски доазол дехьарчен специалистий теркам тIазаьб. Завода марка тIалатта продукци ларгIа а йоагIаш дика лоархIаш я доазол дехьа. Дунен хIара - ханнца мехка хаухьийт предприяте тIера дика компрессораш, нагнетателаш, дымососаш, вентилятораш, энергетически машиностроене кхыйола изделеш.

Владимир КРЕЦУК, (АПН).

КОЛЛЕКТИВИ ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОКИ

Социалистически законаш тешаме кхочашдеҟа Іалашдар, бокъоний порядок молла-тіеҟа тайпара а телхаеш хилар шиӣ овлаша дІадаккхар — коммунизм хьаьара лоархІамегІча декхарех цаІ да. Из декхар кхочашдеш нарте чаккйоах бокъоний порядок телхаерашна лоаттабеча къовсамна, массе а оагІора деІабахка, сакхетам, инициатива йола социалистически общества членаш хьалкхебеча общественность шерра юкъеувзара ніка. Наха кхетам луча къьастта доккхача маІане лерхІ производствении коллектива фуннцеш.

КІеззига яц наха кхетам балара коллектива роль шерра а чІоагІа гучаяоьла предприятеши организацеши. Масала, дика къахьегама толомаш доахаш к Ачхой-Мартановски районерча «Новосельский» совхоза коллектив. Хьинаре болх беш я совхозе халкъа дружинен новкъостий суди. Корта бохо малар менна балха яхарца е кхыча тайпара дисциплина толлаяь моттиг нийсъелча а хІаьта ииттта бахача-лелача харцахьа лийлача а собранешка дуаш, цу тайпара гІулакхаш гІалат дедийтар цига общественносто дира бехке а вени. Из бахьан долаш совхозе къахьегама дисциплинен общественни порядока дикка чІоагІъеннай. 1969—1970 шерашка вІалла а доахама зулам даь моттиг нийсъеннац.

Цхьабакъда, халахете а, хІанз а вей дукхача предприятешнеи организацешкен наха кхетам балара болх тесса лелабарах, кулгалхойн общественни организацеши оагІонгахьара цун бе боагІа мах ца баш хиларах коллектива бехкаш дера, новкъостий терко яр хьал хила боагІача боарам тІа даьккхадаш, хІаьта общественность наха кхетам балара гІулакхашта юстара а лоаттаю.

Урус-Мартановски районе Мичурина цІерагІча совхозе кІеззига нийсдаш къахьегама дисциплина телхаеш, балха тІа е бахача-лелача харцахьа лелаш моттигаш. ХІаьте а цу вокха лоаттабеча къовсамна доадама пайда хьабаш общественни организацей торонех, новкъостий суде дувца деннадаш прогульщиккий е общественни порядок телхаерий цхьаннехьа а дош. Шиӣ лоІамерча халкъа дружина дешхІама дац. Совхоза кулгалхошта дисциплинен порядоки чІоагІъе гІерташ нонагІа дешдараш административни гІулакхаш хе, приказе низ кхачарга дог а доахаш. Цхьабакъда, уж гІулакхаш а формаша деш да, хІана вьуьа, телха гІулакхаш лелдерашца беседаш яц, царга шоаш кадаьр дешийтац, бехк барах дола приказаш дІакхайкадаш.

Корта бохо маларашна меларден бокъоний порядок кхыча тайпара телхаерпен къовсам мела лоатта. бу Наурски района «Калиновский» совхозе а. Совхозе во вІаштІехь баьккхаб болхах мукъарча хьнара кагирхой салоІам. Коллективе лара бехке беш бац дукха корта бохо маларашна мелара тІерабоьле, бахача-лелача а общественни моттигашка а мегаргдоаца гІулакхаш леладу вІх. Собранешка нагтахьа мара дувцаш дац советски законаши социалистически пхьама бахара бокъонаши кхоачашъяра дешаш. Цу дешай хьакъехьара эдминистративни органий представленеш хаинахьа йийне къестаяш. Халахза ЗаребоІоа тІагІортам а творчески инициатива а йолаш чакхдахаш болхлоашта, къьастта а кагирхоех бараштта, къахьегамиш коммунистически гІулакх хургдоллаш законийи оттайьаш бокъоний порядкаш сиӣ дерглоаш кхетам балара тІулакхаш. Цу балха вІезига пайда иіву лекцеши беседаши, пенгазета, телха гІулакхаш лелаерашта дикагІча производствениккий оагІонгахьара шефал, кхьдараш сания йолча общественни влияние формаех. Цудухьа совхозе цхьаьша зуламаш даь тъьаьна ми совгІа моттиг нийсъеннай.

ХІаьта Мичурина цІерагІчен «Калиновскийн» совхозий, цхьайолча кхыча предприятеши организацейи къахьегама коллективаша шоайцига общественни хьнарала хьалаш оттадергхиларах, корта бохо маларашна мелара тІерабараш кхетам чу боалабу гІулакхаш дергхиларах, брак ераш, мекъал лелаераш бехкетоххаме озергхирах, бокъоний порядок телхаераш чоьхьабергхиларах теша лоера.

Хьашт долча хулиганна е мах бокъачо лелаеча гІулакхашка массане а вІеззвут, нига боксо а йолаш, цхьабакъда, гІулакх коллективе дувцача дІаккхьачача доладу ца вша бехказлонаш лекилга, «из дика новкъост а вар цо балха норманш кхоачаш а йоракхаш. ХІаьта цу «дикача новкъоста» кхыча наха мел моральни е физически човнаш, гІайгІаш ма хьоахха а даш.

Ерисловски кол тІерча оалхазарий совхоза трактористаш В. С. Кагерманова А. Л. Ильясова цхьана гражданинагара, герзаш тІа а оттадаь, хІамашп ахчен даьккхед, вешта вьуча, зулам даьи. Кагерманова деьча зулама эсІаз а чха вуламхочоа хира таІадар делга дІадийха хила мег совхозе коллективо? Дийхадаш! Сидбенна собрани а аь решени шиӣ е...далкъа судегара дехалдарш Кагерманова дош дуцаргдоацаш дІадоаккхилга», аьнна. Из де ца доагІаш даь соахов коллектива декар кхолчиш а ца деш. Кагерманова ІІаьххача хана чудала суд шиӣ халкъа судо. Из декар даь хинад бехке волчоа доагІа таІазар ца дарна хьаьт долча цун гаргарча наха даь хари хоамаш дарде а лийца. Шоай хьинача новкъоста дьча зулама хьакъехьа коллектива чІевана цу тайпара гІулакх варо пайде бац е кхьбараща нийса кхетам балара а е общественни порядок чІоагІьера а.

Бокъонаш толхаьр коллективо доалагІа дІавали йиш я. Из коллективо кхетавара доархІам бола хІама да. Цхьабакъда, из деш хилча закоьно яха ер гІулакхаш долаш хила деза: даь зулам, хьалхадаь а бокъта общественни кхеваам боаааш а хила деза. ШоагІ-даве, зулам даь саг общественна кхераме вошаш шіа зулам дарах, цу тайпара хІама кхы дерг а доацаш, цІенача датара дехкевьенен хила веза. Зулам деш хиннача гІулакхий хьагьехьара коллективага кхьача хоамаш из дош тоакача наха деана (пар докладая) хила деза, гаргарча наха е бехкебараша дена а доацаш.

Бокъонаш телха ца йітар, сага кхетам балар материальни рузкъаш хьадарал таьива хамагІа кхоачашлулу декхар долга дувцилга йоашнаш бакъ да. Вайниге хІара предприяте, Іалманиеи хьалха латтача практикаиеи тІеххьара дуленнарех пайде а ийбеш, плаиаш уттаю тайп-тайпара ваделош хьаьра, алат е кхийола продукции яккхара. Цхьабакъда, дикка эем а болаш оттавь ах кхетамна кхебара балха плаи, ногтахьа ца гойя, гургьии шоана. ХІара предприяте цу хьахьехьа дукха а гІулакхаш-м цу: беседаш, лекцеш, пахрех тарра кхьдараш цу. Дукх оттача деш вІеззига зен хоота бохоча маларашта тІеххьабаьнарех, къуйх, хулиганех лаьна дола доппа хабараш, кІеззига зен цу тайпарча наьха «когашта» кІалхара лаьтта довлаш хилайтаоь тІахьехе кхайкаралаш а. Цхьабакъда, доаһар да нерттердар — хІаранеца къаьст-къаьста масса а дийнахьа болх беш хилар. ЦхьоаттІа, болх беча е поселке бахаш болча берригешта лаьрхІа дола тайп-тайпара гІулакхаш чаккхдоьхаш биданийт законаш а правственноста нормаш а телхаераш.

Нах кхетамна кхебара йола общественноста роль лаккхьар вей общественни вахара, къахьегама толамашта хилаза ца доалача хьалех паІ хинила масса а хана. ХІаьта тахан, КПСС XXIV съезд хула ца тІаккхоачаш, нах кхетамна кхебара йола хІара коллектива влияни кхы а лоархІамегІа хул. ХІаьта хІара коллектива сийлен декхар да «шоай вІагІа» — предприяте, гІишлошъеча, колхозе, совхозе, учреждене — порядок оттаар. Цо къьастта йола уйла кетирхой лакха сакхетам болаш, къахьегама тІера болаш, дисциплина йолаш, советски гражданина декхараш кІоаргга довзаш хилийтара тІа а ерзаеш.

А. МОРОЗОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР прокурора заместитель.

«Луна-17» яха советски автоматически станци Бетта тІа хьаьрах. Ер сурт доаккхад ІаьнйелачагІена «Луноход-1» яха тІайоагІача хана. Массех метр гаьнара шоьра бІаргагу цун конструкци, боагІала вьуча луноход станци тІара Бетта тІа йоаччча хана тІагІаьна Іовдлал а ньюна, дІахе ца шиӣ нинь бьъ ловни, сигаш йоделч ца хила цунда Іалхоча лергІах хетта хьаьна, цул тІеде кхийоагІа хаьтта.

ТАСС фотохроника.

ДОККХАЧА ХЬИНАРА САГ

Из дика вовз коммунистически къахьегама кхоалагІча промысла коллективе. Укхаза дІайолаелар цун къахьегама биографи. Архиев Оарснакъийна езаеннай мехкдаьттахоччун професси, цо шиӣ говзал лаккхьара беррига шиӣ ваан ховри дІаиу, цин специальность Іомаьй. Цуцна дика ховг скважинашта гІулакх да а йовз газ чукхийтара технологи а. Дукха шераш дя цолла гІча методашка мехкдаьтта доаккхачи Архиева болх бу. Оарснакъен цун новкъостийн нагнетательни скважинашта гІулакх деш ба, цар газ чу а кхийте хьалаккъю тІоаний давлени.

Бехктоххаме участок я цар яр, хІанв вьуча цига деза мехкдаьтта даккхар газ чукхийта давлени лаккхьерга хьежжа хул. Батыкев Пацийна цхьана газ чукхийтара технологега хьежаргволаш вокхьагІволча операторалл мастералл болх бе оттаяаь из. Укхаза дІайийнар Архиев ленински Коммунистически парте членалла а. Из КПСС МалгІабика горкома член ва. ДІададача хоржамашка кхоалагІча промысла коллективо МалгІабика городской Совета депутаталла хержар Оарснакъа. Шийх бенна тешам бизза жиин боалах Архиева. Харжархоша дукха наказаш даьдар шоай депутатага. Цо уж хоржамаш чакх ма даьллига а кхоачашде доладир. Улица тІара сердал тоьяйтар, дуьх докха ларек йиллийтар, кхымола тІулакхаш дир. Кердача МалгІабика Ватутина цІерагІйола улица тоае, телефон — автомат оттае езаш яь. Горисполкома председатель Б. М. Бузуртанова «Малгобекнефть» НПУ болхлой снабжене начальник Б. З. Ахильгова волча а ваха, из дош дийнар Архиева. Дукха ха ялаедьа улица тІа яхар люминиецентни лампаш, сийрдаьхар улица, хьайхилдар керда тина. Харжархойта гучадаьхар шоай депутат цийга даь хІара наказ кхоачашдара дог лаваш хилар. Царех цхьадараш шиӣ харжархоща цхьана кхоачашдир Архиева.

Цхьа депутат вие оразьхар улицагІа гаьнаш йогІа, дІайогІаргйола гаьнаша беля а йийа. Цул хьокхамах из хержараш цуна тІехьаьттар. 200 гарга га дІаегІар цар, улица юкъ кужехи кхьча хІамехи цІенйир.

Цул совгІа мехкдаьттахой бахача дукхаза вІаштІера даьча цІелой кол бераштта довзе майда йир. Оарсакъа ше оарцагІаьдар бераштта общественни воспитатель харжара. ЧІоагІа раьза хилар депутата бирий даь.

Архиева хьнаре даккъалаьцар 140 моттиг йола берий беш еча а. Цо новкъостал дир гІиадлош, из материалаш яхара, дукхаза шіна ваха хилар, фу эш хьожаш. Депутата цІагІа хана хьа йош ламаа. Бийса яххалца хьожаш хул из шийна харжархоша тІадеина декхараш кхоачашдара дешига.

Цхьа из волча вера Дарьзей тІера инвалид У. Газиков. Шиӣ бераш школе-интерната, дІадалара гІо дац дийхар цо Архиевга. Горисполкомеи школа-интерната директорцен дийна а айхе. Газиков бераш дІаэцилга вІаштІехьдаьккхар Архиева. Цо цитта новкъостал дир йоккхача сага Ф. Акиевайна пенси хьожадара а. Кхы дукха харжархой декхараш кхоачашду депутата. Цо сийлаца кхоачашду шиӣ декхараш.

ХІаьта производстве вегара хьалда латтарех ва-ца. БаргІ цу да во коммунистически къахьегама ударника цІа леляю. «За трудовую доблесть» яха Юбилейни медаль еннай цуна.

[illegible]

МОСКВА. Москвачашен столица хьаьшашец геттара дика доархІаш а Ф. Энгельс вь 150 шу дизара хетаьеча выставка высполний. Выставка дьайийлай К. Маркса Ф. Энгельсаш музея залашка.

СУРТА ТІА: выставкига хьожаш хьаьв.

В. Сонова сурт. ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллее Грозне морхаш а йолаш, юкъ-юкъе даьгІо догІа а лелхаш, малхбузехьера гІаьхьхьеча боарама мух а хьекхаш хе хила а фегара температура республике гІолла 6—11, Грозне 8—10 градус йоазал йовла хила а тарлу.

ДІахорча шиӣ дена шиӣ буса морхаш а йолаш, 27 ноябре юкъ-юкъе йовчаш а йолаш. 28-ча ноябре цхьацхайолча моттигашка доза а доалаш, малхбузехьера гІийло, гІаьхьхьеча боарамга кхоачеш мух а хьекхаш да хила а фегара температура бийсашка 4 градус йоазалтера 1 градус шелалга кхоачаши денощка 3—8 градус йоаздал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгІа, хьажа

26 ноябре

ТЕЛЕВИДЕНИ:

17.55 — Передачий программа. 18.00 — Телевизионни передачий (нохчий, эрсий меттала). 18.20 — Юртебоахама знаний школа. «Дика фу ялат хьунаьпара доле [illegible] да. 18.45 — Экономически гІулакх. Къахьегама оасарие дегІа боагІнига [illegible]. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.30 — «Адъютант», цун сийлаьен яха художественни фильм (шоаллагІа сери). 20.30 — Концерт. Цул тІехьагІа «Капос шийх хувн» яха фильм.

РАДИО

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.29 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашарам (гІалгІай меттала). 8.45 — «Къона тІехье» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Депутат аха цІа я» яха очерк (нохчий меттала). 16.15 — Фридрих Энгельс вь 150 шу дизарга. «Сийлехь-воккха теоретик» яха беседа (гІалгІай меттала). 16.30 — «Шопен. кхалленаш» яха концерт (гІалгІай меттала). 17.00 — «Къонал» (гІалгІай меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.45 — «Армянски ССР-е а, Армене Коммунистически парте а 50 шу дизарга. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — «Лаьттера дар» яха передача. 18.40 — Москва.

27 ноябре

ТЕЛЕВИДЕНИ:

18.00 — Передачий программа. 18.05 — Фридрих Энгельс вь 150 шу дизарга. 18.30 — Телевизионни передачий (гІалгІай, эрсий меттала). 18.55 — Хоамаш, реклама. 19.00 — Коммунисташ хьалха латт. Хьамаьа цу парте Грозненски райкома секретара Ахмадханова (гІалгІай меттала). 19.15 — Киножурнал. 19.30 — Гудермесски, Хасав-Юртовски районий художественни коллективаш. Концерт (нохчий меттала). 20.25 — «Адъютант», цун сийлаьен яха художественни фильм (шоаллагІа сери). 21.40 — Передачий программа. 21.45 — Документальни фильмий киносел.

РАДИО

6.30 — Юртебоахама болхлой [illegible], хола концерт (гІалгІай меттала). 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.29 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Вай туппала боахлой класс (эрсий меттала). 8.45 — Съаьлагаре съекаига. «Ломан фронта аьлохина чІогІаьа йоагІа» яха беседа (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Нохч-ГІалгІай нотерий концерт. 16.30 — «Прогресса опыт» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.50 — Ашарам (нохчий меттала). 17.00 — № 2 болх Грозненски ТЭЦ-а хьалханеттабахта доар концерт (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Ашарам. 18.40 — Москва.

«Грозэнерго» РЭУ Энергосбыта абоненташна — предприятешта, учреждешта, колхозашта, совхозашта, домоуправлешта, шоай доалахьа цІенош дараште дагадохийт, расчеташта сверка яхе яргйоаш а 1970 шера 25 декабрь хьалІаккачаледьа электрически энергех пайда эцарех боагІа мах дІатаккхаза бергбоалаш а хилар.

Цу бехталькьача наха декхар дІа ца тоьке, хье дІаво дена цІ беш электросетах дІахоадабергба абонементаш.

«Грозэнерго» РЭУ Энергосбыт.

ПАЙДА БОАЛА БИЗНЕС

ЧІоагІа раьза а болаш кулгаш вІашагІіхьеех герз хьадеча японски бизнесменашна. Тамаш а яцІ. Кестта царга кхоачаргдолаш да Іалаьнате дукха пайдаш даргдола керда доккхий заказаш. Уж гІадакхуш дукха ха йоацаш оборона дешай хьакъехьа арадаьннача правительствени «кІайча книжкаш» 1972—1976 шерашта йолча Японе 4-ча «оборонни планаш» контрольни цифрашеи. Цу шинназа документо хьеллд Японе тІемапромышленни комплексе юха хьоа гІертана доала тІалаттача гІоаарий гаьна болхача плакашта дуьхьал эла нордун.

Контрольни цифрашка хьежжа бюджетера японски правительствоа астрономически боарам бола ахча — 5,8 триллион иен хьоастадергда герзашца кийчалаь шаьш дегІамхувларе. Цу ахчах ех гаргга гІоргда японски промышленноста предприятешка денна тІема заказаш кхоачашдарга.

Къоастадеча ахчах дикка доккха накъа дІададийта лерхІ тІема кемаш, керда тІема самолеташ хьаьрга, шоайцига ракеташ а кердагІа дола герзий кхы тайпаш а хьадар доаржадарга.

Пхе шера чухье японски тІемафорда инзашка кхоачаргда юкъарга товнажах 130 эзар тонн хургйола керда тІема кемаш. Кемаш цу фирмаш хьалхе а Японе къаман оборона Управленера кхы тІа а шоашта аха хецара торонашта кІийлеааш нийсъеш я. ТІема кемаш царга дукха къахьегам бодаю хилара царга шоай деза махкаш ухаш хилари воллау цар.

Йоккха кум кхоачаргьа японски авиагІишлон компанешка. Керда истребителаш, кхийола тІема самолеташ хьаьра плане тІа 1,8 триллион иен къоастаду. Аьнале дакъе кхоачаште лерхІа керттера гІулакх да «Фантома» тайпара йолча истребителий-бомбардировщикий тІеххьарча моделех йола цаІ шоайцига хьаьр вІаштІехьдоаккханаген. 1976 шу чаккхдоаллаш ВВС юкъе цу тайпара йола 158 самолет хулийтилаген.

Белгалдеш да цитта шоайцига ракеташи тІема гІулакхашта лаьрхІа тайп-тайпара йола радиоэлектронни оборудоваии хьаьрга доаржадар а.

ТІом кийчахула тІехьагІа итара йоккхагІа йола герзаша юкъанийдара из программа кхоачашъьюл тІехьагІа японски «самооборона низашка» хургьа беррига а дІалаьрхІача 180 эзар ерт юкъе вола 13 дивизи, эзар танк, 880 бронеавтомобиль. «Хок» яхача ракетий бархІ дивизион. Японски тІемафорда флотага кхоачаргда хІараме бархІ эзар тонн хиӣ аратотта шиъ вертолетоносец ийс керда хинІал вола кемех. 200-нега кхоачаш алсамъергьа тІема кемий юкъара дукхал. ВВС-га хургда «Фантом» яха 900 самолет.

Японски герзашца кийчдаьла ишай тІема заказаш кхоачашдеш хургьа Японе 1600 компани, цар дакъе «Мицубиси дзюкогио» а, «Кавасаки дзюкогио» а, «Фудзи дзюкогио» а, «Исибо» а, «Хитати» а йолаш.

ХІаьта а тІема гІулакхашта эша хІамаш ю цхьайола японски монополеш. «Асахи» газето бечахоама дилача, раьза ш... тІема заказаш кхоачам балла дукха ца хилара.

ХІама юча хана чІоагІагІа боха а боз чам.

Г. ГАВРИЛЕНКО,
ТАСС корреспондент.

Токио.

МАЙДИЛГА ШИ ОАГІУВ

Британски парламента хІанзарча сессе цо даьча къамаьлаца финансий министра Антони Барбера йийцача Великобритане правительства экономически программа общинай палате дорже дебаташ хьоаль ца Іеш, беррагача шаька гІолла геттара корзагІьаьнна реакци а хьоадий. Нагахьа санна министра Барбера дешаш теше, правительство гІерт «хІара гражданинага ше болх баь долхла ахча дуккхагІа хилийта», мекх «средствашка хьежжа бахийтар» дуккъа.

Тора кабинето оттаеча кердача экономически гІулакхий программа кхоачаша лаьрхІа керттера хІама да, дІахайнадача тайпара, правительства вІаухийта ахча кІезигдар. Цу тайпара кІезигдара эффектах 1971—1972 финансови шера 330 миллион фунт стерлинг хургда, хІаьта 1975 шу тІакхоачаш цаІи ахи миллиард фунт хинна ца Іеш а хургда.

Мегаи кхоч бе, оалаш мя хилара, «торонага хьежжа бахар» дата хилар дизза кхетадеш да мехкага тІейзарча экономически финансови халонашка дилача. ІІаьхха сех чотах дерга из — ниттта дахх хиттар. ХІаьта правительства, цунна шидудьа доала жоп а дешад.

«Социальни гІулакхий дара ахийта дезарашка тІом хьер», — тори экономически программах ницта цІа ньяхай американски ЮПИ агентства корреспондента. Бакъ да а да цу программа лерхІашдар итара а хьалхагІа социальни гІулакхаш дарга — унахцІено лоррарга, образованеца, царех тарарча кхачарга ухийташлар кІезигдалга хилар. Цун даькъе «кхом бар дулла» алсамбоахих дукха а дола медицински гІулакхаш дарах тела беза мах, квартирах тела беза мах лекхбу. Школашка Іуйрийна буача кхачан ехьадиш лаккхурга, памогаш хиларах тела пособеш кІезигду, н. кх. дІ.

Английски фермераштa правительства ахча телерна новкъостал лоаттадерга хІадаккха лерхІ. Цу новкъосталашта царга йиш ху дийтар импортни кхачая продукташка конкуренци лоаттаеча мальхех шоай продукци йохка. Доаьол деньа йохка вІауххийтача юртбоаама продукташ кошлаваш техкарга юкъеладье а лерхІ. Цу зерригне а кхачен продуктий мах хаьа геттара чІоагІа лаккхдергхилар шехо боацаш да.

Консерваторий кабинет дига а я британски промышленноста цапин хилаваш лоьча отрасленаш (цар даьхе транспорта а) хьежалу ахча а кІезигде. Из бахьан долаш, английски машинаьыкий управлене ошала ма аллара, Лондоне общественни транспорташ ахарах боаихза мах 15 процента лаккхургба.

Цхьайола субсидеш доташеш кІезигдеш хилар а дьинад Барбера. Керттерча даькъе уж а бе болх хулга Іалашдаран цхьайола промышленноста отраслеш дегІадкхувла безам хилийтаран лаьрхІа лейбористаша юкъе яхилараш.

Ииттa а халкъагахьа ерзаь йола майдилга оагІув. Цхьабакъда, цул а кхы оагІув а — пайдаинта тІера йола налогаш лохъенга, хІаьта цо частни предпринимателашта тІауха пайдаш алсам а доах.

Нииттaча гІулакхаца, йоккхача бизнеса хьашташ консерваторашна лаьнача экономически некъа кертеша латта а лаьттад, латташ а да. «Кхом белга» чакхдоаккхаргдолаш да керттерча даькъе английски къахьегамхой дезалий бюджета чотах. «Вай гІулакх тоссадеинад, — белгалдаьккхад цунца дувзадеина лондонски «Дейли миррор» газета обозревателa, — вай общество хІайн а тоьал цхьатарра бокъонаш йоецаш йолга кхымет тел Великобританиеа а хошт дале а кхы а кІезигагІа цхьатарра бокъонаш йолаш хилийтара декхар шийна тІанйцача правительства...».

Хуллаеш доацаш дуссар правительства дІаухийтача ахчай алха ника дакъа — тІема гІулакхашка улийтар шара дац. Финансий министра яхачунга диллача, из хьалха хиннача боараме дуссаргда, цхьабакъда, «Морнинг стар» газета белгалду тІадоагІача шера тІема бюджета 47 миллион фунт тІаккхетаргхилар.

Г-на Барбера бакъдаь Къулба-Малхболен Азе британски тІема низаш неттахья кита Уантхола датабелга. Правительства алсамйоахаргьа эскара резерваш, хІаьта кхиха оборона чІоагІьяра дукха кхы гІулакхаш а дерга, вешта пхьалхагІа ахьча, НАТО-на юкъе Англе лоапа дакъа алсамдоаккхарга.

Тамаш а яц тори кердача финансови программо хоадам беш йола критика хьоаь хилар. Цуьах хІаьнахеьа а «спекулянтий тархи» аьни цІи тилла кхийнад. Шеклувла жила тори цу экономически «тІаукийтача низашта» дуьхьал къахьегама Англе оагІонгахьара хоадам беш боза юхатохам нийсаргхиларах.

Г. АРИЕВИЧ.

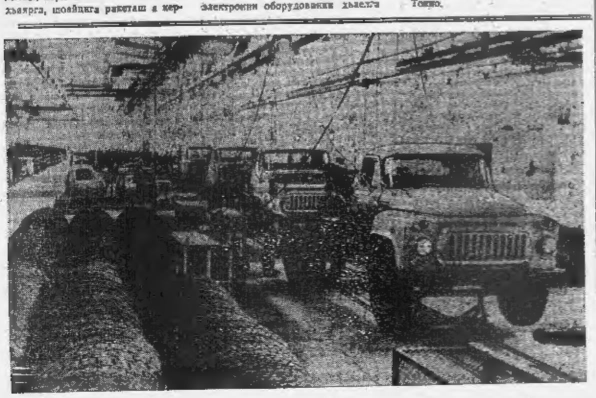

БОЛГАРИ. Софийски итт предприяте баьча тІахьехамагІа хургйолча БКП Х-ча съезда сийна лехаеча цхьа юкъенхай болгарски вІашл фабрикешта заводашта.

СУРТА ТІА: город Шуменера «Мадара» яхача грузовой автомобилаш еча завода цех. Цун коллективо декхар тІайийнах пятилетка тІехьарча шера план хана хьалха кхоачашье, аьна.

БТА—ТАСС сурт.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
ЧАКХДОАЛАШ ЛАТТ 1971 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язъе бухзара гаргарча отделенешка а промышленноста, транспорта, гІишлошъеча предприятешкарча, кхшара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждешкарча, общественни организацешкарча кепайоазта кхоржадеча общественни уполномоченешка а гІолла.

ГАЗЕТА ЯЗДАЙТАРА МАХ:
1 шера — 3 сом 12 кепиги.
6 бетта — 1 сом 56 кепиги.

Дац из дезаш 1971 шера «Сердало» газета хьалханахьа цаІ!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-тІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бахтакхама секретара — 3-34-38; партийни вахарей культурин промышленностен отделий — 3-42-20; юрта боахама отдела — 3-42-28; кехаштий отдела бухгалтерей — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революцие проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-20; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ00595. Заказ № 11460.